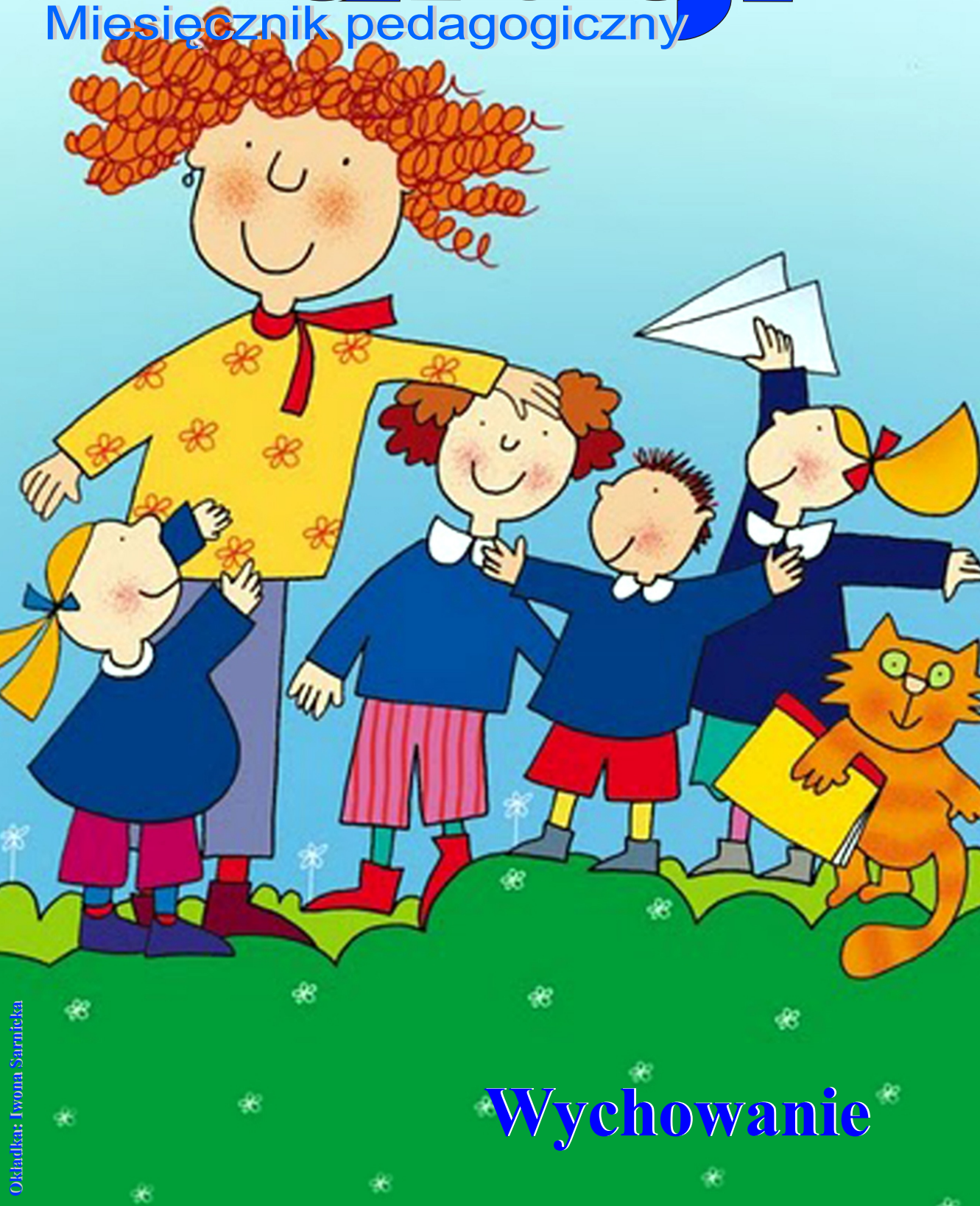

dialogi

Miesięcznik pedagogiczny

Nr 5 (222)
Maj 2018
Szczecin
ISSN 2300-9691

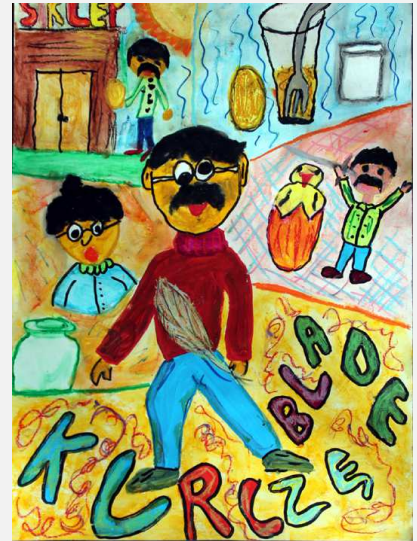

Wychowanie

*XI Ogólnopolski
Konkurs Plastyczny*
**Poezja
w obrazach**

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

„Dialogi” Miesięcznik**Pedagogiczny**

e-mail:

dialogi@palac.szczecin.pl

Wydawca:

Pałac Młodzieży –
Pomorskie Centrum
Edukacji

Redagują:

Ewa Karasińska
(redaktor naczelna)

Ryszard Goclan
(redaktor techniczny)

Kolegium redakcyjne:

Paweł Bartnik
Katarzyna Fenczak
*Róża Czerniawska-
Karcz*

Bogdan Matłowski
Wiesław Seidler

Zastrzegamy sobie
prawo do skracania,
opracowań,
redagowania
i adiestacji tekstów
oraz zmiany ich
tytułów.

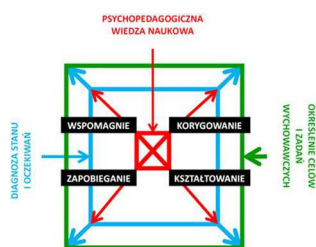
Za treść ogłoszeń
odpowiedzialności
nie ponosimy.

Adres redakcji:

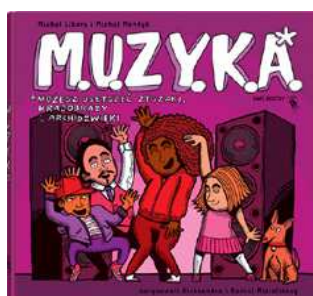
Pałac Młodzieży – PCE
al. Piastów 7
70-327 Szczecin
tel. 91 422 52 61

Strona internetowa:

[https://pe.szczecin.pl/
chapter_201347.asp](https://pe.szczecin.pl/chapter_201347.asp)

W numerze:

***Model czterech aspektów
wychowania
w praktyce 4-12**

*** Relaks z książką 13**
*** II Szczecińskie Promocje
Literatury 14-16**

*** W Pałacu literacko 16-18**

*** Z wiatrem w żaglach 19-28**

*** Rozstrzygnięcie konkursu
„Poezja w obrazach” 29**

Warsztaty, konferencje, spotkania, projekcje**Sala do wynajęcia**

Pałac Młodzieży oferuje do wynajęcia salę multimedialną na 50 osób. Sala znajduje się w budynku nowej siedziby, przy al. Piastów 7 (centrum Szczecina). Wyposażona jest w nowoczesny sprzęt techniczny, m.in. projektor, rzutnik multimedialny i nagłośnienie w systemie dźwiękowym dolby surround. Można tu zorganizować m.in. warsztaty, konferencje, spotkania, projekcje. Gwarantujemy pomoc techniczną przy obsłudze.

Warunki wynajmu i terminy rezerwacji – w sekretariacie PM-PCE, tel. 91 422 52 61

Model czterech aspektów wychowania w praktyce

Jak go wykorzystać przy tworzeniu programu wychowawczego?

Model czterech aspektów wychowania opisaliśmy wraz z Katarzyną Leśniewską w publikacji *Jak tworzyć program wychowawczy szkoły – opis modelu*. Poradnik dla szkół (Garstka, Leśniewska, 2008). Potraktowaliśmy go jako jedną z pomocy w przygotowaniu programu wychowawczego szkoły: od wyznaczania celów do planowania zadań wychowawczych. W poradniku opisaliśmy propozycję struktury i procedury tworzenia takiego programu, natomiast w tej publikacji chciałbym szerzej omówić ideę modelu czterech aspektów wychowania w praktyce.

Rozpocznę od być może dalekiej, ale bardzo obrazowej analogii:

Co musi wziąć pod uwagę ogrodnik, któremu powierza się roślinę?

Po pierwsze – ziarno. W nim zapisane są pewne cechy przyszłej rośliny. Ogrodnik nie ma na nie wpływu, jednak tworząc odpowiednie warunki, może sprzyjać aktywizowaniu się adaptacyjnych genów.

Po drugie – wymagania rośliny, związane z jej naturalnymi cechami. Trzeba wiedzieć, czego potrzebuje dana roślina. Należy rozpatrzeć wiele czynników: światło, wilgotność, temperatura, odporność itp. Przykładowo: gatunki tropikalne potrzebują wysokiej temperatury i dużej wilgotności, a okopowe – systematycznego nawożenia i szczególnej ochrony w okresie wegetacji.

Po trzecie – historia wzrastania rośliny. Warunki, w jakich kiełkowało ziarno, mają wpływ na jej obecny stan. W zależności od tego, na jaką glebę i w jaki klimat trafiło ziarno oraz w jaki sposób była dotąd pielęgnowana siewka, ogrodnik będzie miał do czynienia z rośliną zdrową i silną lub chorowitą i słabą.

Po czwarte – zapewnienie niezbędnych warunków do uprawy rośliny, niezależnie od tego, jak wzrastała ona w przeszłości. Muszą one być zgodne z wymaganiami rośliny i zabezpieczać ją przed tym, co grozi jej rozwojowi – w chło-

dzie będzie się źle rozwijać i marnieć, a rześisty deszcz może ją zniszczyć.

Po piąte – uszkodzenia i choroby. Jeśli roślina była np. krępowana drutem, wzrastała w silnie zanieczyszczonej atmosferze lub toczyły ją robaki, może nigdy nie osiągnąć swojej naturalnej wielkości. Na szczęście działania naprawcze ogrodnika mogą przynieść dobre skutki. Zmiana warunków glebowych, odchwaszczenie, podwiązanie połamanych gałązek – to wszystko sprzyja powrotowi rośliny do zdrowia.

Jeśli zatem ogrodnik otrzymuje pod opiekę roślinę już podrośniętą, ma przed sobą cztery podstawowe zadania.

1. Ogrodnik nie może już zmienić gleby i klimatu, w jakim dotąd wzrastała roślina, może jednak zadbać, aby w dalszym rozwoju miała to, czego jej potrzeba (dobrą glebę, wodę, światło, podporę itp.). Tym samym **wspomaga** jej rozwój.

2. Ogrodnik powinien też przewidzieć, jakie zagrożenia i niebezpieczeństwa mogą czekać roślinę w przyszłości (wiatry, pasożyty itp.) i postarać się zabezpieczyć ją przed tymi czynnikami (np. zapewnić osłonę). Te działania to po prostu efektywne **zapobieganie** zagrożeniom.

3. Ogrodnik musi również pamiętać, że roślina będzie zajmować miejsce wśród innych roślin w ogrodzie. Chce też nadać jej odpowiedni kształt. Wymaga to od niego konkretnych działań (np. przycinania gałązek czy usuwania psujących się owoców). Dzięki temu roślina nie zdziczeje, nie zagłuszy innych roślin i będzie przynosić pożytek. Wszystkie te czynności **kształtują** roślinę jako ważny element całości jego ogrodu.

4. Jeśli roślina była w przeszłości zaniedbywana lub niszczona, ogrodnik powinien postarać się – w miarę swoich możliwości – naprawić to, co jest dziedzictwem jej przeszłości, np. odchwasścić, usunąć pasożyty i szkodniki, wyleczyć uszkodzone tkanki. Czasem roślina ponownie osiągnie stan zbliżony do zdrowych egzemplarzy dopiero w wyniku specjalnej pielęgnacji. Działania te można nazwać **korekcyjnymi** lub naprawczymi.

„*Rośliny uszlachetnia się przez uprawę, ludzi – przez wychowanie*” – napisał kiedyś Jean-Jacques Rousseau (1712-1778), pisarz, filozof i pedagog.

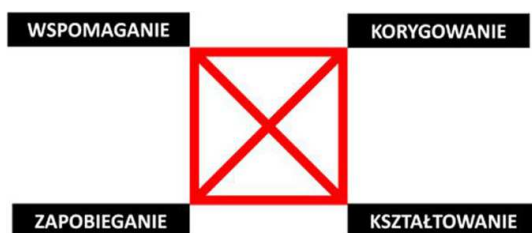
Odczytajmy, co kryje się za przedstawionymi przeze mnie obrazami:

- ziarno oznacza wrodzone cechy i predyspozycje ucznia¹;
- wymagania rośliny to naturalne potrzeby dziecka;
- historia wzrastania rośliny to po prostu dotychczasowe doświadczenia, które ukształtowały ucznia;
- warunki uprawy to właściwy – ze względu na dobro dziecka – sposób wychowania;
- uszkodzenia i choroby to wszystko, co można określić dysfunkcyjnym i dezadaptacyjnym postępowaniem dziecka, a co jest rezultatem uprzedniego niewłaściwego wychowania lub wynika z pewnych cech (predyspozycji) „ziarna”. Cech, które weszły w złą interakcję z warunkami wzrastania (środowiskiem wychowawczym).

Proces wychowania jest oczywiście nieporównywalnie bardziej złożony i skomplikowany niż uprawa i pielęgnacja roślin. A to zarówno ze względu na podmiotowość uczniów, jak i dynamikę wzajemnych kontaktów: w grupie („ogrodzie”) i w relacji z nauczycielami („ogrodnikami”). Posłużyłem się jednak tym obrazem, by przybliżyć ideę modelu czterech aspektów wychowania.

Cztery aspekty procesu wychowawczego

Piętnaście lat temu razem z psychologką i psychoterapeutką Moniką Jaroszewską-Łaś² zdecydowaliśmy się naszkicować praktyczny przewodnik dla nauczycieli, który porządkowałby myślenie o procesie wychowawczym. Postanowiliśmy ująć ten proces w pewne ramy. Przegląd literatury (Garstka, Jaroszewska, 2000, s. 1-29) pozwolił nam ustalić, że różne nurty wychowawcze i koncepcje pedagogiczne da się uporządkować według przynależności do jednej z czterech grup (patrz rys. 1.).

Rys. 1. Cztery aspekty procesu wychowawczego. Linie łączące wszystkie aspekty oznaczają ich nierozłączność i współzależność (oprac. własne).

Koncepcje z pierwszej grupy przywiązują wagę przede wszystkim do wspomaganie rozwoju młodego człowieka. Koncentrują się one na naturalnych potrzebach i zadaniach (wyzwaniach) rozwojowych.

„Wychowanie: proces rozwijania zalet moralnych, intelektualnych, artystycznych i fizycznych, które dziecko ma w stanie potencjalnym. Wychowanie nie ma na celu zmieniania natury ucznia, ale wspomaganie jego rozwoju w harmonii z otoczeniem. (...)” (Sillamy, 1995).

Rolę wychowawcy rozumieją przede wszystkim jako życzliwe, wspierające towarzyszenie młodym ludziom w tym procesie. W nurcie tym lokują się **koncepcje antypedagogiczne**, a także **socjoterapia**. Ta ostatnia zakłada, że stworzenie odpowiedniego otoczenia społecznego (budowanie dobrych relacji rówieśniczych i relacji z dorosłymi) jest wystarczającym warunkiem dobrego wychowywania i osiągania celów. Tu też mieści się koncepcja tzw. **wychowania bezstresowego**, popularyzowana przez pediatrę Benjaminą Spocka (1946). Pod koniec życia Spock wycofał się jednak z wielu swoich twierdzeń w książce *Lepszy świat dla naszych dzieci* (1994).

Druga grupa to koncepcje koncentrują się szczególnie na kształtowaniu postaw. Utożsamiane jest ono zazwyczaj z tym, co tradycyjnie rozumiemy jako wychowanie, czyli kształtowaniem charakteru ucznia w zgodzie z jakimś wzorcem.

„Wychowanie (...) zależy również od wyobrażenia jakie ma się o człowieku. (...)” (Sillamy, 1995).

W tym nurcie lokują się głównie teorie wychowawcze bazujące na psychologii uczenia się, ale też tradycyjne, konserwatywne koncepcje pedagogiczne. Podkreślają one rolę wychowawcy jako wzoru (modelu) właściwego postępowania oraz znaczenie procesów uczenia. Wychowanie ma na celu uwewnętrznianie prospołecznych wzorów postępowania. Odbywa się poprzez:

- wprowadzanie zasad regulujących zachowania;
- naśladowanie modeli oczekiwanych zachowań;
- analizę konsekwencji niepożądanych zachowań dla jednostki i grupy;
- wzbudzanie empatii – utożsamianie się z obiektami niepożądanych zachowań;
- budzenie wyobraźni w celu przewidywania pozytywnych konsekwencji oczekiwanych zachowań i postaw;
- wyciąganie konsekwencji z łamania ustalonych zasad;
- odbieranie przywilejów za niedostosowanie się do zasad;

- wzmacnianie pozytywne pożądaných zachowań (np. poprzez pochwały, docenianie).

Koncepcje z trzeciej grupy koncentrują się na **zapobieganiu** zagrożeniom, jakie mogą napotykać młodzi ludzie na drodze rozwoju. W takim podejściu zakłada się (podobnie jak we wcześniej opisanym nurcie wspomaganie rozwoju), że rozwój może naturalnie przebiegać bez większych zakłóceń, o ile efektywne będą działania profilaktyczne (ochrona przed zagrożeniami, skuteczne radzenie sobie podczas konfrontacji z nimi, działania zaradcze w celu zminimalizowania ich ewentualnych skutków, opóźnianie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych).

W szkolnictwie, w związku z wymaganiem tworzenia programu profilaktyki, ten aspekt procesu wychowawczego obejmuje przede wszystkim działania profilaktyczne kierowane do całej społeczności uczniowskiej (jest to zatem **profilaktyka uniwersalna**), a także do „grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe, podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń” (**profilaktyka selektywna**; por. Szymańska, 2012, s. 37).

Wreszcie czwarta grupa to koncepcje poświęcone przede wszystkim **korygowaniu** w zachowaniach, przekonaniach i postawach młodych ludzi tego, co jest dezadaptacyjne (sztywne i niedostosowane, nieadekwatne do wymogów sytuacji) albo szkodliwe dla nich lub dla innych ludzi. W takim podejściu akcentuje się **terapeutyczną rolę wychowawcy**. W tym nurcie lokują się głównie teorie inspirowane psychoterapią i psychologią społeczną (np. dotyczącą wywierania wpływu). Tu również lokuje się socjoterapia, zakładająca – co nie znalazło potwierdzenia w wynikach badań naukowych – że tzw. korekcyjne doświadczenia tworzone przez dobre otoczenie społeczne wystarczają do zmiany wzorów destrukcyjnych zachowań.

Psychoterapia i resocjalizacja nie mieszczą się w obszarze profilaktyki. Jednak **profilaktyka wskazująca** kierowana jest do grup zwiększonego ryzyka, które inicjują zachowania ryzykowne, szkodliwe, prowadzące do pogorszenia zdrowia czy dezadaptacyjne (Szymańska, 2012, s. 37). Zmiana takich wzorców zachowań, niepożądanych ze względu na realizację celów tak programu wychowawczego, jak i programu profilaktyki u uczniów z tych grup,

odpowiada aspektowi **korygowania** w zaprezentowanym modelu.

Uznaliśmy, że te cztery sposoby akcentowania naczelných zadań wychowawczych nie są rozłączne i wzajemnie się do siebie odnoszą. Przykładowo, wspomaganie rozwoju obejmuje również zapobieganie zagrożeniom rozwoju, zaś efektywna profilaktyka wymaga wykształcenia odpowiednich postaw dotyczących zarówno własnego zdrowia, jak i wzorców pożądaných zachowań. Podobnie działania korekcyjne muszą przygotowywać do radzenia sobie z przyszłymi zagrożeniami oraz odwoływać się do celów, zgodnych przecież z oczekiwanymi postawami i wzorami zachowań. Spełnianie potrzeb i podejmowanie wyzwań rozwojowych, uwzględnianych we wspomaganie rozwoju, musi wyraźnie łączyć się z profilaktyką, odpowiadającą na zagrożenia związane z danym etapem życia. Do celów roboczych postanowiliśmy zintegrować te współzależne aspekty. I właśnie wspomaganie, zapobieganie, kształtowanie i korygowanie uczyniliśmy punktami odniesienia dla rozumienia procesu wychowawczego.

Obecnie każda szkoła (placówka) jest zobowiązana do przygotowania programu wychowawczego i programu profilaktyki. Zaproponowany przez nas model procesu wychowawczego uwzględnia aspekty, które powinny być ujęte w obu programach:

- **wspomaganie** rozwoju i **kształtowanie** oczekiwanych społecznie postaw stanowią generalne cele programu wychowawczego;

- **zapobieganie** odpowiada profilaktyce uniwersalnej (kierowanej do całej społeczności uczniowskiej) i selektywnej (kierowanej do grup zwiększonego ryzyka);

- **korygowanie** obejmuje profilaktykę wskazującą (kierowaną do grup zwiększonego ryzyka, u których wystąpiły zwiastuny zachowań dysfunkcyjnych).

Mimo że poświęcam swój artykuł tworzeniu programu wychowawczego szkoły z zadaniem o spójność modelu, przedstawiam również wyżej wymienione aspekty zapobiegania i korygowania. Należy pamiętać, że program profilaktyki obejmuje związane z nimi cele i zadania, a oba programy (wychowawczy i profilaktyki) mają **wyznaczać drogę** procesowi wychowywania uczniów. Postaram się zatem, by poniższy materiał miał charakter użytecznego przewodnika do wykorzystania na pewnych etapach przy-

gotowania programu wychowawczego szkoły, z odniesieniem do programu profilaktyki.

Praca zespołowa nad programem wychowawczym

Funkcja wychowawcy bywa postrzegana jako odrębna od funkcji nauczycielskiej. Zapamiętałem słowa Ireny Dzierzgowskiej³ wypowiedziane podczas jednego ze szkoleń do grupy, z którą pracowałem: „**Każdy nauczyciel jest wychowawcą**”. W istocie wszystkie sytuacje są wychowawcze. Uczniowie czerpią właśnie z takich doświadczeń, to one mają wpływ na ich określony stosunek do zadań i wyzwań, na ich relacje z dorosłymi i rówieśnikami, a wreszcie na postrzeganie siebie i samoocenę.

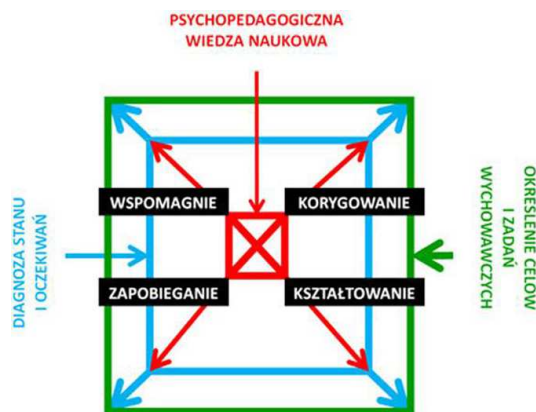
Zawód nauczycielski bywa z kolei postrzegany jako praca indywidualna: dorosły naprzeciwko grupy (zespołu klasowego) dzieci lub młodzieży. Przełamywać ten stereotyp mogłaby praca nauczycieli w zespołach przedmiotowych. Nadal jednak **tworzenie zespołów problemowych**, które opracowywałyby sposoby zaradzenia napotykanym – nawet jednostkowym – trudnościom wychowawczym, nie jest częstą praktyką.

Bywa, że samo pisanie programu wychowawczego szkoły jest delegowane na pedagoga lub psychologa szkolnego, podczas gdy powinno być **pracą zespołową**, w którą angażowałaby się cała rada pedagogiczna. Wszyscy nauczyciele identyfikowaliby się wtedy z efektami pracy i rozumieli sensowność działań programowych. Program określa w pewien sposób tożsamość szkoły (placówki), ma być w niej (i dla niej) użyteczny, a nie jedynie skopiowany z internetowych stron innych placówek.

Nad czym powinna zatem pracować rada pedagogiczna podzielona na zespoły zadaniowe? Odwołajmy się modelu czterech aspektów wychowania. Zanim jednak przejdę do szczegółów, chcę podkreślić, że ta odpowiedzialna praca każdego z zespołów powinna objąć trzy ważne etapy (patrz rys. 2.):

1. przygotowanie teoretyczne,
2. diagnozę (w znaczeniu opisu stanu obecnego i zapotrzebowania),
3. propozycję działań wynikających z diagnozy potrzeb (problemów).

Choć nauczyciele działają głównie w zespołach, koniecznie powinni nawiązać współpracę z innymi podmiotami społeczności szkolnej: uczniami, ich rodzicami, pracownikami administracyjnymi i technicznymi szkoły.

Rys. 2. Etapy pracy nad przygotowaniem programu wychowawczego z odwołaniem do modelu czterech aspektów wychowania.

Zespół, który zająłby się aspektem **wspomagania** rozwoju, powinien:

1. Przygotować przegląd aktualnej wiedzy naukowej na temat potrzeb, wyzwań i prawidłowości rozwojowych charakterystycznych dla danego wieku (uczniów danej szkoły czy placówki). Wiedza ta ma uświadomić, z jakimi potrzebami należy się szczególnie liczyć, by nie zakłócać normalnego toku rozwoju dzieci i młodzieży.

2. Zebrać informacje (wywiady, grupy fokusowe, kwestionariusze) od uczniów i ich rodziców dotyczące stopnia zaspokajania naczelných potrzeb dzieci i młodzieży z tej szkoły. Ich frustracja może bowiem wywoływać agresję, sięganie po środki zmieniające świadomość i inne kłopoty wychowawcze. Diagnoza powinna dotyczyć m.in.: potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby przynależności i identyfikacji grupowej, potrzeby szacunku i godnego traktowania, potrzeby docenienia i poczucia własnej wartości, potrzeby kontroli nad tym, co ważne w życiu, potrzeby osiągnięć.

3. Sformułować cele, których realizacja będzie polegać na wspomaganie rozwoju.

4. Sformułować postulaty dotyczące sytuacji wychowawczych (codziennych i planowanych zdarzeń), zasad oraz metod postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz sposobów współpracy z rodzicami uczniów, które wspomagałyby dzieci i młodzież w rozwoju.

Diagnoza stopnia realizacji (zaspokojenia) potrzeb musi być dokonywana z wielką uważnością i w sposób zrozumiały dla danej grupy wiekowej. Okazuje się, że badając zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa w domu i w szkole, nie wystarczy poprosić o ocenę na skali, ale raczej trzeba zapytać o częstość znalezienia się w sytuacjach, gdy poczucie bezpieczeństwa zostało naruszone (wyzwiska, pobicie itp.) i miejsca, w ja-

kich doszło do takich zdarzeń (dom, podwórko, szatnia szkolna itp.).

Zespół pracujący nad **kształtowaniem** u uczniów oczekiwanych postaw powinien:

1. Przygotować przegląd aktualnej wiedzy naukowej na temat sposobów kształtowania postaw (psychologia społeczna).

2. Przygotować przegląd postulatów formułowanych w różnych nurtach pedagogicznych.

3. Przygotować argumentację na rzecz wartości promowanych w podstawie programowej, charakteryzujących demokratyczne społeczeństwo obywatelskie (współpraca, tolerancja, wolność, odpowiedzialność, respektowanie praw, bezpieczeństwo, dbanie o zdrowie, rodzina).

4. Przeanalizować prawo oświatowe pod kątem postulatów wychowawczych.

5. Zebrać informacje (wywiady, grupy fokusowe, kwestionariusze) od rodziców uczniów, a także od nauczycieli, dotyczące naczelnych wartości, uznanych zasad i oczekiwanych postaw, które miałyby być kształtowane u młodych ludzi.

6. Zebrać informacje (wywiady, grupy fokusowe, kwestionariusze) od uczniów – zapytać, co na swoim etapie rozwoju uznają za ważne i wartościowe.

7. Zintegrować wiedzę psychologiczną, pedagogiczną oraz zebrane oczekiwania i zaproponować wizję wychowanka oraz sformułować cele, których realizacja będzie polegać na kształtowaniu pożądanych wychowawczo postaw, przekonań i zachowań.

8. Sformułować postulaty dotyczące oddziaływań wychowawczych (codziennych i planowanych zdarzeń), zasad oraz metod postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz sposobów współpracy z rodzicami uczniów, które sprzyjałyby osiągnięciu zakładanych celów w zakresie kształtowania postaw.

Szkoła ma wspomagać rodziców uczniów w wychowaniu ich dzieci. Dlatego w przygotowaniach programu wychowawczego należy rozpoznać i uwzględnić ich oczekiwania. Należy jednak pamiętać, że nie może to oznaczać spełniania postulatów rodziców, dotyczących kształtowania u młodych ludzi postaw niezgodnych z prawem (np. w szkole nie można wychowywać do nietolerancji odmienności w zakresie wyznania religijnego, orientacji seksualnej, niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej itp.).

Warto również pamiętać, że obraz wychowanka (cel wychowania) nie może w nierealistycz-

ny sposób pomijać różnic indywidualnych. Pamiętajmy, że łatwiej oczekiwać kultury osobistej od ucznia zdrowego, który przez swoje prowokacyjne zachowania testuje psychologiczne granice innych, a czym innym jest praca nad wyrobieniem oczekiwanych zachowań u ucznia z zespołem Aspergera, który ma niezależne od niego charakterystyczne deficyty empatii.

Podsumowując, można stwierdzić, że „idealny wychowanek” nie realizuje marzeń grupy nauczycieli, ale musi uwzględniać oczekiwania rodziców oraz spełniać wymogi nakładane przez prawo polskie i europejskie. Nie można przy tym zapominać o osobistym potencjale każdego młodego człowieka.

Zespół, którego praca ma koncentrować się na **zapobieganiu** niebezpieczeństwom i zagrożeniom dla rozwoju i funkcjonowania uczniów, powinien:

1. Przygotować przegląd aktualnej wiedzy naukowej na temat efektywnej profilaktyki (psychologia).

2. Zebrać informacje o zagrożeniach z rozpoznania środowiska (wywiady, grupy fokusowe, kwestionariusze) od uczniów i ich rodziców, nauczycieli oraz pracowników szkoły.

3. Odwołać się do celów programu profilaktyki, których realizacja ma służyć zapobieganiu niebezpieczeństwom dla rozwoju i funkcjonowania uczniów.

4. Odwołać się do programu profilaktyki, który powinien odpowiadać na zdiagnozowane zagrożenia.

Warto pamiętać o dwóch kwestiach. Po pierwsze, publikowane programy profilaktyczne z jednej strony koncentrują się na dość powszechnie występujących zjawiskach (np. eksperymentowanie ze środkami zmieniającymi świadomość), z drugiej zaś nie wyczerpują listy zagrożeń (oraz profilaktyki i ich skutków), jakie mogą stanowić wyzwanie dla danej szkoły (placówki) (np. Łakomski, 2007). Środowiska, w których żyją uczniowie i społeczności szkolne, są różne. Co za tym idzie? Różne może być nasilenie poszczególnych zagrożeń. W jednych społecznościach na pierwszy plan będzie się wysuwać zagrożenie uzależnieniami, a w innych – niebezpieczeństwo występowania dyskryminacji, złego traktowania i wykluczania rówieśników z rodzin o gorszym statusie materialnym i społecznym albo mniejszości narodowych. Diagnoza powinna wykazać szczególnie potrzeby danej szkoły czy placówki. Niestety często programy publikowa-

ne w internecie są do siebie bliźniaczo podobne, jakby były przygotowywane według jednego gotowego wzoru.

Po drugie, występowanie zagrożeń – przynajmniej niektórych – wiąże się z wiekiem uczniów. Przykładowo, zazwyczaj dopiero w okresie dojrzewania młodzi ludzie mogą stanąć wobec niebezpieczeństw dostępu do narkotyków i dopalaczy, wczesnej inicjacji seksualnej i nieplanowanej ciąży, chorób przenoszonych drogą płciową itp. Nie można jednak nie zauważać, że wiek ekspozycji na różne zagrożenia (np. dopalacze) w pewnych środowiskach się obniża. Profilaktyka, zwłaszcza ta uniwersalna, będzie tym skuteczniejsza, im lepiej zareaguje na środowiskowe zagrożenia dla danej grupy wiekowej.

Zespół, którego praca będzie się koncentrować na **korygowaniu** tego, co w zachowaniach uczniów niepożądane, powinien:

1. Przygotować przegląd aktualnej wiedzy naukowej na temat wywierania wpływu na zmiany zachowania i funkcjonowania, zapobiegania zaburzeniom emocji i zachowania (psychologia, psychiatria, pedagogika), jak również możliwości oddziaływania korekcyjnego w warunkach środowiskowych – nie w gabinecie psychoterapeuty czy placówce specjalistycznej.

2. Zebrać informacje (wywiady, grupy fokusowe, kwestionariusze, obserwacje) od nauczycieli, rodziców uczniów, samych uczniów na temat przejawów niepożądanych, dysfunkcyjnych lub patologicznych zachowań w społeczności uczniowskiej.

3. Zaproponować sposoby oddziaływania (codzienne i planowane akcje) w przypadku różnego rodzaju niepożądanych i/lub dysfunkcyjnych zachowań.

W tym miejscu konieczne wydaje mi się ostrzeżenie przed **planowaniem oddziaływań** w oparciu o koncepcje nieznajdujące potwierdzenia w naukowej wiedzy psychologicznej. Odwołam się tu do postulatów Eamona Noonana ogłoszonych na berlińskiej konferencji "Dekada umysłu" w 2009 r. Głosi on konieczność stworzenia pedagogiki opartej na dowodach przez analogię do medycyny opartej na dowodach. Stwierdził, że do „rewolucji edukacyjnej” niezbędne są (Noonan, 2009):

- profesjonalne szkolenia dla nauczycieli, bazujące na wiedzy naukowej płynącej z dowodów z badań empirycznych;
- badania pedagogiczne prowadzone częściej i z większą starannością;

- ściślejszy związek między badaniami a praktyką;
- systematycznie rejestrowany i archiwizowany nadzór nad badaniami i praktyką;
- system sprzyjający prowadzeniu badań w placówkach oświatowych;
- zmiana technologiczna (rozwój metod rejestracji materiału badawczego i wykorzystania programów komputerowych do analizy statystycznej danych).

Postulaty Noonana mogą wydawać się obce osobom polegającym w wychowaniu wyłącznie na humanistycznej intuicji. Ta jednak bywa mylna, dlatego tak ważne jest **badanie efektywności** oddziaływań wychowawczych. Program wychowawczy szkoły powinien obejmować również takie zagadnienia.

Pomocne pytania

Poniżej przedstawiam zestaw pytań, które mogą być pomocne w pracach nad przygotowaniem programu wychowawczego szkoły wedle zaproponowanego modelu czterech aspektów wychowania w praktyce.

Pytania te będą wymagały uszczegółowienia, zwłaszcza jeśli poruszone w nich kwestie mają być przedmiotem badań (diagnozy) metodą ankiet, kwestionariuszy, wywiadów czy grup fokusowych prowadzonych z uczniami, nauczycielami z rady pedagogicznej i innymi pracownikami szkoły.

Pytania pomocnicze do uwzględnienia aspektu wspomaganie rozwoju w programie wychowawczym

1. Przygotowanie teoretyczne

- Jak psychologia rozwojowa rozumie naturalne potrzeby dziecka w danym okresie życia?
 - Jak psychologia rozwojowa rozumie wyzwania i zadania rozwojowe w danym okresie życia dziecka?
 - Co, zgodnie z wiedzą psychologiczną, umożliwia niezakłócony rozwój dziecka i mu sprzyja?
2. Diagnoza stanu, zapotrzebowania i określenie oczekiwań

- W jakim stopniu dom, szkoła⁴ i środowisko rówieśnicze zaspokajają naturalne potrzeby dzieci z naszej szkoły?
- W jakim stopniu dom, szkoła i środowisko rówieśnicze wspierają dzieci z naszej szkoły w radzeniu sobie z wyzwaniami rozwojowymi?
- Czego potrzebują od szkoły uczniowie, by w niezakłócony sposób rozwijać się fizycznie, poznawczo, psychicznie (emocjonalnie), społecznie i duchowo⁵?

3.1. Określenie celów wychowawczych w tym aspekcie

- Jakie potrzeby powinna zaspokajać szkoła? W jakim zakresie?

- Jak szkoła powinna uczyć zaspokajania ważnych potrzeb? Jakie to potrzeby, jak je zaspokajać?

- Jak szkoła powinna uczyć umiejętności odraczania zaspokojenia potrzeb? Jakie to potrzeby?

- Jakie zasady (normy) powinny obowiązywać w szkole, by nie dochodziło do nieuzasadnionej frustracji ważnych potrzeb psychologicznych?

3.2. Określenie zadań służących realizacji celów

- Jakiego rodzaju działania zostaną podjęte celem budowania wspierającej relacji nauczyciele-uczniowie?

- Jakie działania będą służyć wspieraniu konstruktywnych relacji rodziców uczniów z ich dziećmi?

- Jak szkoła będzie wspomagać rozwój naturalnych możliwości dziecka, uczyć zaspokajania potrzeb rozwojowych i wspierać w realizacji rozwojowych zadań i wyzwań⁶?

Pytania pomocnicze do uwzględnienia w programie wychowawczym aspektu kształtowania oczekiwanych postaw.

1. Przygotowanie teoretyczne

- Jakie są wymagania prawne wobec obywatela?

- Jak psychologia społeczna i wychowawcza tłumaczy procesy wywierania wpływu i kształtowania postaw?

- Jakie postulaty wychowawcze zawarte są w głównych koncepcjach pedagogicznych?

2. Diagnoza stanu, zapotrzebowania i określenie oczekiwań

- Jakie są pożądane zachowania i postawy uczniów oczekiwane przez ich rodziców?

- Jakie są pożądane zachowania i postawy uczniów oczekiwane przez nauczycieli?

- Jakie wartości cenią sobie rodzice uczniów?

- Jakie wartości wiążą się w szczególny sposób z misją szkoły?

- Jakie zasady i normy są ważne dla uczniów, ich rodziców, nauczycieli?

- Czego potrzeba, by w szkole możliwe było wychowanie do określonych wartości i zasad postępowania?

3.1. Określenie celów wychowawczych w tym aspekcie

- Do jakich wartości chce wychowywać szkoła w porozumieniu z rodzicami uczniów?

- Jakie zasady postępowania szkoła chce propagować wśród uczniów?

- Jakie postawy i zachowania mają prezentować uczniowie szkoły?

3.2. Określenie zadań służących realizacji celów

- Jakie wartości/zasady/wzory osobowe szkoła wpisze do swojej misji?

- Jakie działania zostaną podjęte celem kreowania i wskazywania wzorców osobowych godnych naśladowania przez uczniów?

- Jakie działania zostaną podjęte celem przekazywania wartości uniwersalnych (powszechnych), tradycji kulturowych i edukacji wielokulturowej?

- Jakie zasady postępowania oraz budowania kontaktów i relacji z uczniami przyjmie rada pedagogiczna celem modelowania i wzmacniania postaw prospołecznych?

Pytania pomocnicze do uwzględnienia zapobiegania niebezpieczeństwom dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania w programie wychowawczym aspektu (w kontekście sprawdzenia spójności tego programu z programem profilaktyki – profilaktyka uniwersalna i selektywna).

1. Przygotowanie teoretyczne

- Jak psychologia rozwojowa widzi niebezpieczeństwa dla rozwoju i zdrowia dziecka – zwłaszcza w danym okresie życia?

- Jak psychologia rozwojowa rozumie działanie czynników zagrażających?

- Co, zgodnie z wiedzą psychologiczną (np. jakie umiejętności), służy rozpoznawaniu i unikaniu niebezpieczeństw dla rozwoju i zdrowia lub radzeniu sobie w sytuacjach konfrontacji z nimi?

- Co, według wyników badań psychologicznych, zmniejsza prawdopodobieństwo podejmowania zachowań ryzykownych, stanowiących niebezpieczeństwo dla prawidłowego rozwoju i zagrożenie dla zdrowia?

- Czego potrzebują uczniowie, by radzić sobie z rozpoznanymi niebezpieczeństwami i zagrożeniami?

2. Diagnoza stanu, zapotrzebowania i określenie oczekiwań

- Jakie niebezpieczeństwa dla rozwoju i zagrożenia dla zdrowia dzieci są obecne w ich środowisku (w domu, w szkole, na podwórku)?

- Które niebezpieczeństwa zagrażają prawidłowemu rozwojowi fizycznemu, poznawczemu, psychicznemu (emocjonalnemu), społecznemu i duchowemu?

- Od kogo i w jaki sposób powinniśmy zebrać informacje na ten temat?

- Co przemawia za zastosowaniem poszczególnych metod (wywiady, kwestionariusze, grupy fokusowe, sprawozdania z obserwacji) w badaniach diagnostycznych przeprowadzanych w poszczególnych grupach (uczniowie, ich rodzice, nauczyciele, inni pracownicy szkoły)?

- Jak liczne są w szkole grupy zwiększonego ryzyka? W jakich klasach?

- Jakie czynniki ryzyka wysuwają się na pierwszy plan w szkole (placówce)?

3.1. Określenie celów wychowawczych w tym aspekcie

- Na jakie niebezpieczeństwa i zagrożenia szkoła powinna zwrócić uwagę w pierwszej kolejności?

- Jak wiąże się to z realizacją celów programu profilaktyki szkoły?

- Jakie minimalizować wystąpienie czynników rozpoznanych jako niebezpieczeństwa i zagrożenia oraz zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań niepożądanych (ryzykownych, dysfunkcyjnych)? Jakie zasady (normy) i wzory relacji powinny obowiązywać w szkole?

3.2. Określenie zadań służących realizacji celów

- Jakiego rodzaju działania zostaną podjęte celem stworzenia alternatywnego, zdrowego środowiska i zminimalizowania siły czynników zagrożających?

- Jakie działania będą służyć współpracy z rodzicami uczniów oraz uświadamianiu im roli dobrych relacji rodzinnych jako elementu efektywnej profilaktyki?

- W jakie umiejętności i wiedzę niezbędną do obrony przed tymi zagrożeniami i niebezpieczeństwami dzieci zostaną wyposażone w szkole?

Pytania pomocnicze do uwzględnienia aspektu korygowania pierwszych przejawów zachowań dysfunkcyjnych w programie wychowawczym (w kontekście sprawdzenia spójności tego programu z programem profilaktyki – profilaktyka wskazująca).

1. Przygotowanie teoretyczne

- Jaka jest wiedza psychologiczna na temat powstawania dysfunkcji oraz zaburzeń zachowania i emocji?

- Jakie są skuteczne – oparte na wynikach badań naukowych – metody wczesnego korygowania (psychologia wzorców zachowań)?

- Jaka jest (według pedagogiki i psychologii wychowawczej) rola szkoły we wczesnej

interwencji wobec dezadaptacyjnych, dysfunkcyjnych, ryzykownych i destrukcyjnych zachowań?

2. Diagnoza stanu, zapotrzebowania i określenie oczekiwań

- Jakie niepożądane zachowania niektórych uczniów obserwują nauczyciele?

- Jakie niepożądane zachowania niektórych uczniów zgłaszają rodzice?

- Jakie niepożądane zachowania niektórych uczniów zgłaszają pracownicy szkoły?

- Jakie zagrażające, niepokojące zachowania niektórych uczniów zgłaszają inni uczniowie?

- Jaka jest skala opisanych zjawisk (ilu uczniów przejawia takie zachowania, jak często dochodzi do takich sytuacji, jakich szkód doświadczają inni itp.)?

3.1. Określenie celów wychowawczych w tym aspekcie

- Co może przyczynić się do zmiany niepożądanych zachowań lub zmniejszenia ich skali?

- Jakie warunki musi tworzyć szkoła, by sprzyjać takim zmianom?

3.2. Określenie zadań służących realizacji celów

- Jakie działania zostaną podjęte celem korygowania niepożądanych zachowań uczniów?

- Jakie procedury działania wobec zachowań niepożądanych należałoby ustalić – wspólnie dla całej rady pedagogicznej?

- Czym muszą się cechować zachowania niepożądane, by szkoła zwracała się do specjalistów zewnętrznych po pomoc terapeutyczną (wykraczającą poza działania wychowawcze i profilaktyczne)?

Na zakończenie

W naukach medycznych często mówi się, że profilaktyka jest tańsza niż leczenie. Swobodna trawestacja tego powiedzenia na warunki szkolne mogłaby brzmieć: „*Im efektywniejsze wychowanie i profilaktyka, tym rzadziej potrzebna terapia i resocjalizacja*”. Chcę tym samym podkreślić wagę spójności oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych, zwłaszcza na poziomie profilaktyki uniwersalnej.

Ponadto „*działania podejmowane w (...) trzech kategoriach (poziomach) profilaktyki różnią się intensywnością i czasem trwania. Im głębszy poziom profilaktyki, tym działania są dłuższe i bardziej intensywne. Równocześnie, im głębszy poziom profilaktyki, tym mniejsza jest liczba odbiorców*” (Szymańska, 2012, s. 37).

Dobrze przygotowany program wychowawczy wraz z programem profilaktyki mają na celu rozwijanie potencjału uczniów w radzeniu sobie z wyzwaniami rzeczywistości, kształtowanie u nich postaw prospołecznych, zapobieganie przejawom dysfunkcji i zachowaniom niepożądanym, a także korygowanie – tak szybko jak to możliwe – pierwszych przejawów niechcianych wzorców zachowań.

Taka wczesna interwencja (przewidziana w programie profilaktyki), prowadzona w otoczeniu społecznym ukształtowanym w zgodzie z celami programu wychowawczego może ograniczyć korzystanie z pomocy specjalistycznej (terapeutycznej) przez uczniów identyfikowanych jako należących do grup szczególnego ryzyka.

Na zakończenie pozwolę sobie zacytować Janusza Korczaka, który swoje słowa kierował do nauczycieli:

„Bądź sobą – szukaj własnej drogi. Poznaj siebie, zanim zechcesz dzieci poznać. Zdaj sobie sprawę z tego, do czego sam jesteś zdolny, zanim dzieciom pocznieś wykreślać zakres ich praw i obowiązków. Ze wszystkich sam jesteś dzieckiem, które musisz poznać, wychować i wykształcić przede wszystkim”.

Warto, by te słowa przyświecały zarówno zespołom pracującym nad każdym z czterech aspektów wychowania, jak i całej radzie pedagogicznej podczas zatwierdzania ostatecznej wersji programu wychowawczego szkoły.

O Autorze

Tomasz Garstka – psycholog, szkoleniowiec (współpracuje z MSCDN, WCIES, ORE oraz organizacjami pozarządowymi, m.in. Fundacją ONE i Fundacją Wsparcie i Rozwój). Pracuje z Pacjentami w NZOZ „Prosen” w Warszawie. Szkolił się w Specjalistycznej Poradni dla Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych OPTA, Instytucie Psychoanalizy i Psychoterapii (IPP) oraz Studium Psychoterapii Analitycznej (SPA). Pracował jako socjoterapeuta dzieci i młodzieży, a następnie jako psychoterapeuta psychoanalityczny osób dorosłych.

W latach 1996–2009 współpracował z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli. Jest współautorem książki *Nauczyciel na starcie* (2000, Warszawa: Wydawnictwa CODN), programów *WoS* i *WdŻ dla gimnazjum To jest ważne...* (1999, 2001, Warszawa: Wydawnictwo JUKA) oraz podręcznika *wychowania do życia w rodzinie Kim jestem?* (2003, Warszawa: Wydawnictwo JUKA). Autor książek *Opiekun nauczyciela – umiejętności psychologiczne* (2003, Warszawa: Wydawnictwo CODN) i *Psychopedagogiczne mity* (2016, w

przygotowaniu) oraz tekstów w poradnikach Wydawnictwa Raabe, w czasopiśmie „*Dyrektor Szkoły*” Wydawnictwa Wolters Kluwer oraz serii artykułów w „*Głosie Nauczycielskim*” (2010-2015).

Jest członkiem Klubu Sceptyków Polskich, który upowszechnia rzetelną psychologiczną wiedzę naukową i ujawnia działalność pseudonaukową.

Bibliografia

Garstka T., Jaroszevska M., (2000), *Ramy pracy wychowawczej z uczniami*, [w:] Pomianowska M. (red.), *Poradnik wychowawcy*, uzupełnienie C.1.1., Poznań: Wydawnictwo Raabe, s. 1-29.

Garstka T., Leśniewska K., (2008), *Jak tworzyć program wychowawczy szkoły – opis modelu. Poradnik dla szkół*, Warszawa: CMPPP.

Łakomski M., (2007), *Pomóż uzależnionym. Integralny program profilaktyczny w szkole. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Noonan E., (2009), *How can we developer evidence-based pedagogy?*, materiały z konferencji „Decade of the Mind Conference”, Berlin 11.09.2009.

Sillamy N., (1995), *Słownik psychologii*, Katowice: Wydawnictwo Książnica.

Spock B., (1946), *The Common Sense Book of Baby and Child Care*, Nowy Jork: Duell, Sloan & Pearce [wyd. polskie: *Dziecko, pielęgnacja i wychowanie. Poradnik dla nowoczesnych rodziców* (2006), Poznań: Rebis].

Spock B., (1994), *A Better World for Our Children*, Bethesda: National Press Book.

Szymańska J., (2012), *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

XXX

¹ W całym artykule używam rodzaju męskiego zgodnie ze zwyczajem językowym. Jednak wszędzie tam, gdzie piszę o uczniach, mam na myśli uczniów i uczennice, gdy piszę o nauczycielach, dotyczy to nauczycieli i nauczycielek, a gdy piszę o wychowawcach – osób obydwu płci pełniących te funkcje w szkole.

² Monika Jaroszevska używa obecnie tylko pierwszego nazwiska.

³ Irena Dzierzgowska (1948–2009), w latach 1997–2000 sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

⁴ Tu i dalej słów "dom, "szkoła" używam w znaczeniu grupy, społeczności, instytucji.

⁵ Terminu "rozwój duchowy" używam tu w znaczeniu rozwijania systemu wartości i poczucia sensu.

⁶ Doskonałym, choć często pomijanym, wyzwaniem rozwojowym dla dzieci na niemal każdym etapie życia jest odrzucanie zaspokojenia, które może dotyczyć różnych potrzeb.

Tomasz Garstka

Materiał opublikowany na podstawie strony Internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE).

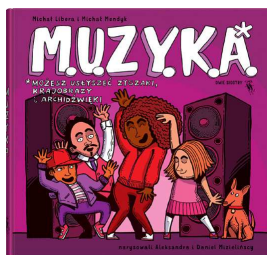
Zdobywanie wiedzy ze szkolnych podręczników dla wielu uczniów może wydawać się nudne. I to bez względu na to, jak wiedza jest tam podana. Tak po prostu jest. Dlatego warto proponować dzieciom i młodzieży książki, które udowodnią, że zdobywanie wiedzy i dobra zabawa mogą iść ze sobą w parze...

Tym, którzy rzadko zaglądają do podręcznika od muzyki, polecam szósty tom przebojowej serii edukacyjnej zapoczątkowanej przez D.O.M.E.K. *Przeczytajcie tę książkę, by przekonać się, że słuchanie jest fascynującą przygodą, a w muzyce współczesnej wszystko może się zdarzyć. Kompozytor z innej planety i silniki grające na instrumentach. Muzyka z wnętrza butelki i z serca tropikalnej dżungli. Koncert na zabawkowe bączki i symfonia na syreny fabryczne. Spacerzy dźwiękowe, mosty słuchowe i tapeta do słuchania... Czym jest muzyka? Gdzie jej szukać? Jak ją tworzyć? Muzycy i kompozytorzy zadają sobie te pytania od wieków. Ale w ciągu ostatnich 100 lat wielu z nich znalazło odpowiedzi, o jakich wcześniej nikomu się nie śniło. W muzyce współczesnej wszystko może się zdarzyć! I właśnie o tym opowiada ta książka.*

W 44 zwięzłych i przystępnych rozdziałach autorzy przedstawiają wybranych kompozytorów, muzyków i ich dzieła, ukazując na ich przykładach różnorodne sposoby myślenia o dźwięku, muzyce, komponowaniu oraz byciu muzykiem. Wśród bohaterów znajdziecie m.in. Johna Cage'a, Steve'a Reicha, Arnolda Schönberga, Karlheinz Stockhausena, Pawła Szymanńskiego i Iannis Xenakisa, a także The Beatles, Briana Eno, Einstürzende Neubauten, Kraftwerk czy Madonnę.

Książce towarzyszy strona internetowa muzykownik.pl umożliwiająca odsłuchanie większości opisanych utworów. Gorąco polecam pozostałe tytuły, w których m.in. o sztuce, architekturze i designie.

M.U.Z.Y.K.A., Możesz usłyszeć zygaki, krajobrazy i archidźwięki, tekst: Michał Libera, Michał Mendyk, ilustracje: Aleksandra i Daniel Mizielińscy, Seria: S.E.R.I.A. Wydawnictwo Dwie Siostry, 2017

Uczniów, których ciężko oderwać od komputerów powinna zainteresować pozycja o kodowaniu. Marzysz o tworzeniu własnych gier komputerowych? Chcesz wydać polecenie swojemu komputerowi, by odparł atak latających robotów? Czas zacząć naukę programowania!

Z tej książki dowiedzą się jak stworzyć kosmiczną grę, jak zaprogramować złudzenie optyczne, jak wydawać polecenia gadającym duszkom. To proste wprowadzenie w świat kodowania pomoże im poznać języki programowania: Scratch i Python.

Kodowanie dla dzieci, Marc Scott, przełożył: Krzysztof Wołczyk, ilustracje: Mick Marston, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, 2018

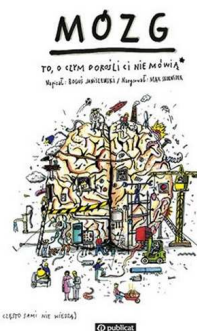
Kolejna propozycja to trzeci tom świetnej serii „*To o czym dorośli ci nie mówią*”. Przy okazji polecam szczerze dwie poprzednie książki tego autora, – „*Polityka*” oraz „*Ekonomia*”. Czytelnicy, którzy chcą wiedzieć jeszcze więcej – nie zawiodą się! Jest ciekawie, dowcipnie i ekscytująco! A i dorośli z pewnością chętnie sprawdzą „*czego nie mówią*” albo (przyznajmy się szczerze) „*nie wiedzą*”.

Najnowsza książka to mnóstwo ciekawostek o mózgu. Procesy, które w nim zachodzą, omówione zostały przez autora w prosty i zabawny sposób, zrozumiały dla każdego (od 9 do 113 lat).

Skąd się wzięło myślenie i czy nam się opłaca? Czy myślenie ma swoje granice?

Kiedy nasz mózg nie daje rady, a kiedy działa znakomicie? Dlaczego tak często myślimy na skróty? Twój mózg a ty - kto tu właściwie rządzi? Dlaczego nastolatki myślą inaczej? Sztuczna inteligencja - nowy przyjaciel czy groźny wróg? Humor i ilustracje, które zapadają w pamięć!

Mózg. To, o czym dorośli Ci nie mówią, tekst: Boguś Janiszewski, ilustracje: Max Skorwider, Wydawnictwo: Publicat, 2018 Seria: *To, o czym dorośli Ci nie mówią*.

**Poleca –
Monika Wilczyńska
(SzczecinCzyta.pl)**

Szczecin kulturalny

II SZCZECIŃSKIE PROMOCJE LITERATURY

To projekt szczecińskiego oddziału Związku Literatów Polskich dofinansowany przez Miasto Szczecin, w ramach którego realizowane są dwa ważne dla środowiska literackiego przedsięwzięcia:

Pierwsze to Szczecińska Wiosna Poezji, już trzecia, a w niej III Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Józefa Bursewicza w dwóch kategoriach „O Złotą Metaforę” i „O Metaforę Niepodległą”.

Drugim działaniem, przewidzianym do realizacji w II półroczu 2018 roku, jest wydanie w VII już edycji, 6 książek w serii: akcent, która liczy już 50 pozycji poetyckich i prozatorskich, a publikowana jest od 2012 roku.

Zarówno kolejne wydawnictwa jak i promocje książek oraz autorów objęte są patronatem Miesięcznika Pedagogicznego „Dialogi” oraz wpisują się we współpracę z Pałacem Młodzieży. To właśnie z Pałacem Młodzieży i Dialogami w 2010 roku Oddział ZLP podjął bardzo aktywną działalność, która owocuje do dzisiaj.

A oto KALENDARIUM tegorocznej III SZCZECIŃSKIEJ WIOSNY POEZJI (21.03.-24.06.2018)

Pierwszym wydarzeniem była, naturalnie, inauguracja Wiosny w Książnicy Pomorskiej,

21 marca 2018 roku. We współpracy z tą szacowaną instytucją oraz z Fundacją na rzecz kultury „NOC POETÓW” odbyła się uroczystość z uhonorowaniem szczecińskiej poetki BARBARY TERESY DOMINICZAK Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” przyznany Poetce przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za działalność artystyczną, dydaktyczną i społeczną.

Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego odznaczył Barbarę T. Dominiczak Złotą Honorową Odznaką Gryfa Pomorskiego.

Jako, że 21 marca jest nie tylko pierwszym dniem wiosny, „dniem wagarowicza”, ale też świątynym dniem poezji, nie mogło zabraknąć akcentów poetyckich i muzycznych. Koncertowała młodzież ze Szczecińskiej Akademii Sztuki, a zespół młodych recytatorów, laureatów konkursów, pod kierownictwem Zenona Lacha zaprezentował fragmenty poematu „SIEKIERKI” autorstwa Barbary T. Dominiczak. Wykonawcy poruszyli zebranych kunsztem i ekspresją przedstawionej prezentacji. Aplauz był wyrazem uznania.

Były laudacje i gratulacje, podziękowania i wzruszenia. Wiosna została otwarta.

A potem w Szczecinie i w regionie wiosna z jej poetyckimi przejawami...trwała...

Już **23 marca 2018 roku** w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Policach, w Dziale Regionalnym, pod Honorowym Patronatem Powiatu Polickiego oraz Szczecińskiego Oddziału ZLP, odbył się VII Finał Powiatowego Konkursu Recytatorskiego pod hasłem: „Miejscowości w poezji regionalnej województwa zachodniopomorskiego”.

17 kwietnia 2018 r. w Policach, w Miejskim Ośrodku Kultury odbył się przegląd wierszy pn. WIERSZOMANIA. Jest to coroczny konkurs recytatorski dla przedszkolaków z Polic i powiatu. Organizatorem jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Policach, która od 10 lat współpracuje ze szczecińskim oddziałem ZLP. Tegoroczny konkurs dla maluchów odbył się pod hasłem „Jestem Polakiem” dla uczczenia 100-rocznicy odzyskania Niepodległości.

21 kwietnia 2018 roku w kinie „Pionier”, najstarszym kinie świata, które to miejsce jest chlubą

Szczecina, zaistniało poetyckie wydarzenie „POEZJA NA EKRAŃ”. Poeci, muzycy, artyści plastycy oraz filmowcy-amatorzy, graficy komputerowi z Nieformalnej Grupy Literackiej „Juvenis Ars”, z Grupy Literacko-Artystycznej „Horyzont” US Szczecin, Wojskowej Grupy Literackiej „In Aeternum” oraz uczniowie z Zespołu Szkół z Reska, skupieni przy oddziale ZLP w Szczecinie, przygotowali i zaprezentowali 19 etiud filmowych, do wierszy wybranych szczecińskich poetów. Przedstawiona twórczość wzbudziła entuzjazm wśród widzów, szczególnie odebrała ten pokaz młodzież z Reska, która wraz z opiekunką Joanną Murat przyjechała na ten spektakl. Wyrazy wzruszenia, ale i dumy z efektu pracy na warsztatach filmowych, które przyniosły takie efekty. Była też na prezentacji grupa taneczna p. Justyny Kozłowskiej z Pałacu Młodzieży. Tancerki zostały w swoim występie „taniec wiosny” uwiecznione na obrazie filmu i wpisane w przestrzeń wiersza Małgorzaty Hrycaj.

26 kwietnia 2018 r. w ramach II Szczecińskich Promocji Literatury odbył się 52. wieczór w PAŁACU literacko, którego bohaterką była Leokadia Szymańska, promująca twórczość swego męża Janusza W. Szymańskiego. Rozmowy o pisarzu, czytanie fragmentów legend z książki LEGENDY PUSZCZY GOLEŃIOWSKIEJ, w wykonaniu Krystyny Maksymowicz, wypełniły to kwietniowe spotkanie.

9.05.2018 roku w Stargardzie odbyło się spotkanie autorskie w Książnicy Stargardzkiej, na którym swoją twórczość poetycką, prozatorską oraz plastyczną prezentowała Danuta Romana Słowik, nie po raz pierwszy integrująca Szczecin ze Stargardem.

A w najbliższej przyszłości, gdy majowa a wkrótce czerwcową aurą sprzyja kulturalnym wydarzeniom, szczecińscy pisarze ze Związku Literatów zapraszają na wspomaganie w kwitnieniu zainteresowania Szczecińską Wiosną Poezji.

Oto, co proponujemy:

17.05.2018 r. dla tych, którzy nie mieli okazji spotkać się z Rafałem Podrazą i jego ostatnią książką *ANNA JANTAR Ikona z przypadku?* mieli możliwość nadrobienia owej straty. Tego dnia, o godzinie 18 na Ładodze cumującej przy brzegu Łasztowni, można było posłuchać Autora, porozmawiać nie tylko o jego muzycznych pasjach, ale też o Kossakach i o Madzi Samozwaniec.

Dwa dni później, **19.05.2018 r.**, wróciliśmy na Łasztownię w Szczecinie, o godz. 17 do sali Iluzjon na mistyczny performance „SIŁA ŻYWIO-

ŁÓW”, gdzie zapraszała Grupa Literacko-Artystyczna *Horyzont*.

Zakończyć można było ten dzień Szczecińską Nocą Poezji, podczas Nocy Muzeów w Muzeum Narodowym w Szczecinie na Wałach Chrobrego.

25.05.2018 r. odbędzie się Finał V Ogólnopolskiego Konkursu Poezji i Fotografii Marynistycznej „IMPRESJE MORSKIE 2018”, które organizuje Szkoła Podstawowa Nr 68 im. Ułanów Podolskich w Szczecinie. ZLP współpracuje od 4 lat z nauczycielami szkoły i obejmuje patronatem te literacko artystyczne i promocyjne działania, na rzecz krzewienia tematyki marynistycznej w Polsce. Jesteśmy jurorami i fundujemy nagrody dla laureatów konkursu.

Wspieramy działania organizatorów podczas finału. Należy podkreślić mocno wszystkie elementy marynistyczne wieńczące nagrody dla laureatów: dla wszystkich uczestników rejs statkiem po porcie i jeziorze Dąbie. Dla zwycięzców rejs na żaglowcu STS „Kapitan Borchardt”.

27.05.2018 r. od g. 11 do 17 – zapraszamy na stoisko Związku Literatów Polskich na Jasne Błonia, gdzie pisarze naszego oddziału będą prezentować swoją twórczość w XII Szczecińskich Spotkaniach Organizacji Pozarządowych „Pod Plataniami”. Będzie to okazja nie tylko nabyć unikatową książkę z podpisem pisarza, ale także porozmawiać i wymienić uwagi na temat szczecińskiej kondycji literatury.

A w czerwcu, gdy coraz bliżej lata, gdy wiosna ma się ku schyłkowi, wciąż jeszcze czekają kolejne promocje szczecińskiej literatury.

8-10 czerwca 2018 r. podczas Miejskich Dni Morza, ZLP Oddział w Szczecinie zaprasza w godzinach południowych, na „Wodowanie statków poezji”. To już taka trzecia impreza tego typu, która wpisuje się w kalendarz obchodów Dni Morza w Szczecinie. W tym roku temu wydarzeniu artystycznemu będą towarzyszyć słowa poetki Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej: Morze polskie

*Nad polskim morzem wiatr w kłosach zgrzyta,
Fale przechodzą w faliste żyta,
Rzeńska syrena w kłosy zniesiona
Płyńcie - dźwigając maki w ramionach*

14 czerwca 2018 roku, na godzinę 17.30 zapraszamy do Pałacu Młodzieży przy al. Piastów 7, na 53. wieczór z cyklu **W PAŁACU literacko**. Tym razem nie będzie to spotkanie autorskie. Tym razem zbiorą się panie i panowie posługujący się

ową wiązaną, cokolwiek to dzisiaj znaczy, na WIOSENNYM FORUM POETÓW, by jeszcze w wiosennej aurze porozmawiać wierszem o... wierszach... Naturalnie, będzie to rozmowa na wiersze, z dopuszczającym krótkim komentarzem-nawiązaniem, ale głównie będzie wybrzmiewał wiersz z ust 12 uczestników tego wiosennego forum poezji... Głosy publiczności mile słyszane i widziane... i oczywiście wierszem. Tematyka wierszy ograniczona do tematu z motywami wiosennymi oraz w temacie autotematycznym, czyli wiersze o wierszach/ o pisaniu/ oraz o poezji ogólnie i poetach w szczególności. Czy nie zapowiada się ciekawie? Wszyscy zainteresowani nie tylko rozmową, ale i poetycką aurą, którą zapewnia za każdym razem Pałac... zapewne się spotkają w ten czerwcowy czwartek, na tydzień, a właściwie na dziesięć dni przed wielkim finałem!

Ale zanim spotkamy się na RÓŻANCE...

Możemy 20 czerwca 2018 r., o godzinie 17 zajrzeć do Książnicy Pomorskiej, do sali im. prof. Henryka Markiewicza i posłuchać jedynej w swoim rodzaju relacji z podróży po Europie bez granic, ale za to w najbardziej artystycznym, bo malarsko-fotograficzno-literackim wyrazie. Takową prezentację przygotowuje Danuta Romana Słowik, poetka, prozautorka, malarka, autorka dwóch powieści i dwóch tomów wierszy. Może warto się skusić, by posłuchać i zobaczyć, jak można malować i opisywać świat widziany w naturze i... w dziełach mistrzów?

A gdy Wiosna, III Szczecińska Wiosna Poezji dobiega końca, to oczywiście wieńczy ją nie tylko finał koncertowy w Parku Miejskim RÓŻANKA...

Najpierw musi się odbyć Turniej Jednego Wiersza „Między Morzem a Tatrami”, na który zjadą się poeci z różnych stron Polski i będą mówić wieloma językami swoich wierszy... a potem wybiorą najlepszy z najlepszych, najpiękniejszy z najpiękniejszych, by uwieńczyć nagrodą Zwycięzcę. A te ogólnopolskie zawody turniejowe odbędą się **23 czerwca**, na dzień przed św. Janem, w ostatnim oddechu wiosny i w narodzinach lata. Miejsmem tego zmagania może być Szczeciński Inkubator Kultury albo każda inna zacna przestrzeń naszego magnoliowego Miasta.

Za to **24 czerwca 2018 r.**, po szaleństwach świętojańskiej nocy, z kwiatem paproci w kieszeni albo tylko w marzeniach, spotkamy się w południe pośród kwitnących róż na RÓŻANCE, by uraczyć się Koncertem na finał:

– Finał III Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Józefa Burszewicza, tym razem o dwie metafory:

„O Złotą Metaforę” i „O Metaforę Niepodległą”, ustanowioną na cześć 100-lecia Niepodległości. Zostaną wręczone nagrody, wyróżnienia i dyplomy uczestnictwa z nieodłącznym Almanachem nagrodzonych i zauważonych wierszy. Odczytane będą wiersze i laudacje. Może się znaleźć notka o laureatach na szpaltach Dialogów?

– po nim finał muzyki wizualizowanej tańcem...

– finał w galerii wierszy poetów z Antologii *Przeplływający świat słowa...*

– finał wydarzeń artystycznych w wystawach prac malarskich, fotograficznych oraz innych rzemiosł...

I tak z rozmachem, aczkolwiek z różaną nostalgią odejdzie III Szczecińska Wiosna Poezji do przeszłości... Czy nie powinno się jej odprowadzić do bram tajemniczego ogrodu za RÓŻANKĄ?

PS

O wydarzeniach związanych z promocjami nowo wydawanych książek w serii: akcent opowiem po wakacjach.

Róża Czerniawskaz-Karcz

W Pałacu literacko

Po spotkaniu z legendą...

Tegoroczna wiosna **W PAŁACU literacko** wpiła się w aurę zachodniopomorską legendą. Tym razem na 52. wieczorze, 26 kwietnia 2018 roku o godzinie 17:30 w szczecińskim Pałacu Młodzieży po raz kolejny wehikułem czasu publiczność mogła odbyć literacką podróż. O ile na 51. wieczorze cofnęliśmy się o sto lat do podszczecińskich Rzędzin, po których oprowadzała nas wraz z hrabiną Elizabeth von Arnim, dziennikarka Elżbieta Bruska, o tyle w kwietniowy wieczór, w brzoźowym gaju, wyczarowanym jak z baśni przez Ewę Banaś, Leokadia Szymańska, wdowa po znakomitym pisarzu i kronikarzu historii Pomorza Zachodniego, Januszu Władysławie Szymańskim, pielęgnująca i promująca twórczość i pamięć o nim, powiodła gości wieczoru w ostępy Puszczy Goleniowskiej...

Dzięki bowiem jej staraniom ukazała się książka, przygotowana jeszcze za życia pisarza, *LEGENDY PUSZCZY GOLENIOWSKIEJ*. Z dofinansowania Gminy Miasta Goleniów i nakładem Leokadii Szymańskiej – zbiór legend, nie tylko o Ziemi Goleniowskiej, ale i z historii Pomorza Zachodniego, ilustrowany przez młodzież z goleniowskich szkół, stał się kolejną pozycją w dorobku pisarza, którego go-

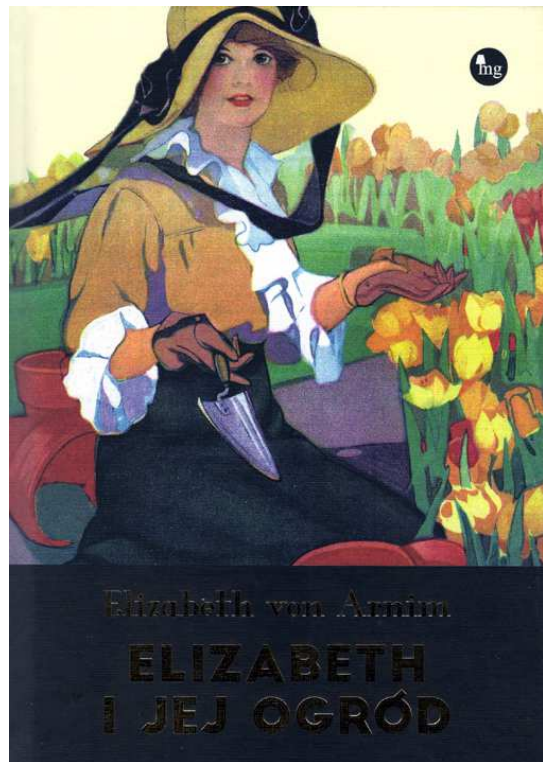
ściliśmy w październiku 2011 roku, na 8. wieczorze **W PAŁACU literacko**.

W promieniach zachodzącego słońca, w półmroku brzoźowego gaju odległym echem minionego czasu wybrzmiewały czytane przez aktorkę Teatru Współczesnego, Krystynę Maksymowicz legendy... o pomorskich Gryfach, o herbie Goleniowa, o rodzie Gryfitów i jego najznakomitszym przedstawicielu, Księżciu Bogusławie X oraz jego małżonce, Annie Jagiellonce... która wraz ze swym księżęcym małżonkiem sadziła dęby i lipy w *Księżęcy krąg Gryfitów*.

Dopełnieniem wieczoru była rozmowa o pisarzu Januszu W. Szymańskim, który był nieustającym tropicielem i propagatorem historii o naszym regionie. Ta działalność wynikała zarówno z Jego zainteresowań, pasji, ale też z powołania nauczycielskiego. Przypomnialiśmy z panią Leokadią kilka tytułów, oprócz promowanych legend, np. *Zwyczajy i obyczaje pogańskie zachowane w kulturze narodu, monografię WALDENSI*, o zapomnianej dzisiaj, a mieszkającej w okolicach Chojnej i Morynia chrześcijańskiej grupie waldensów. Dla Leokadii Szymańskiej, najcenniejszą w dorobku męża, jest autobiograficzna, najważniejsza powieść – Życie oraz wspólnie napisana książka – *Diabelskie pomyoty*, nagrodzona w konkursie Książnicy Pomorskiej.

Wraz ze zmrokiem odeszły w przeszłość razem z legendami duchy zachodniopomorskich pradziadów, skryła się wraz z nimi między brzożami postać Autora *Legend Puszczy Goleniowskiej*. A szkoda. Tyle jeszcze tajemnic przeszłości do odkrycia. **RK**

W Pałacu Młodzieży zapachniało różami z ogrodów **Elizabeth von Arnim**... mimo że środek zimy. 22 lutego o godzinie 17:30 w szczecińskim Pałacu Młodzieży, w cyklu spotkań **W PAŁACU literacko** miało miejsce 51. spotkanie autorskie. Bohaterką wieczoru była, odkryta i przypomniana przez szczecińską dziennikarkę Elżbietę Bruska, popularyzatorkę hrabiny z Rzędzin koło Dobrej, Elizabeth von Arnim. Tę uznaną pisarkę sprzed stu lat i jej twórczość promuje od lat Elżbieta Bruska, przekłada jej książki, wydaje, wciąż poszukuje śladów i pamiątek oraz z największą pasją opowiada na spotkaniach o fascynującym życiu swojej bohaterki, ilustruje tę opowieść bogatą prezentacją archiwalnych fotografii. Tak było i tym razem. Wieczór, jak zawsze w Pałacu, był

magiczny, a czas przeniósł mnie oraz zasłuchaną i zapatrzoną publiczność do rzędzińskich ogrodów sprzed stu lat.

Rozstanie z Elizabeth trwało krótko. Bo mogłam ponownie przenieść się w epokę fin de siecle'u już w zaciszu domowym i przywołać w wyobraźni tamten świat i jego bohaterkę. A oto zapiski z lektury mojej pierwszej powieści Pani na Rzędzinach.

Jaką ja jestem szczęśliwą kobietą, że żyję w ogrodzie z książkami, z dziećmi, z ptakami i kwiatami i w takim spokoju, żeby się tym wszystkim rozkoszować.

Te słowa wzięłam za motto moich refleksji po przeczytaniu autobiograficznej powieści Elizabeth von Arnim pt. *Elizabeth i jej ogród*.

To była niezwykła lektura. A przecież nie z takimi tekstami obcowałam w swoim czytelnym doświadczeniu. Jednak powieść *Elizabeth i jej ogród*, która dzięki szczecińskim dziennikarkom-tłumaczkom, Elżbiecie Bruskiej i Berenice Marcie Lemańczyk, trafiła po raz pierwszy do rąk polskiego czytelnika, przywróciła mi ponownie wiarę w słowo pisane, w możliwość obcowania z tekstem literackim bez przymusu, a tylko z niewysłowioną przyjemnością. Delektowałam się słowem, obrazem, radością lekkiej frazy, niewymuszoną ironią czy subtelnym dowcipem. Jednym słowem... już dawno nie czytałam tak dobrej książki. I te moje ulubione klimaty... przełomu XIX i XX wieku. I to

miejsce ... podszcecińskie Rzędziny dzisiaj... wówczas, gdy przybyła do nich przyszła autorka powieści, nosiły nazwę Nassenheide i należały do majątku von Arnimów. Opowieść Elizabeth von Arnim, młodej angielskiej żony pruskiego grafa, zaczyna się właśnie w Rzędzinach. I bohaterka snuje swój pamiętnik od 7 maja (1896 roku jak objaśniają tłumaczkę powieści) do 18 kwietnia roku następnego. Można by się zastanowić, co takiego fascynującego odkryłam w tym dzienniku z jednego roku życia niemieckiej hrabiny? Czym zachwycała i co ofiarowała niezwykłego czytelnikom, ale i krytykom literatury, że przyjęli wówczas jej pierwszą powieść i następne, z takim entuzjazmem, a który przetrwał ponad sto lat? Otóż wydaje mi się, że niezwykłość książki Elizabeth von Arnim wynika z ducha i talentu samej bohaterki, która z niezwykłą prostotą, ale i z niewątpliwym talentem literackim uwieczniła czas, miejsce i ludzi tamtego roku z końca XIX stulecia. Rzędziny, niewielka, ale urokliwa wioska na Pomorzu Zachodnim, z łagodnym klimatem, z niepowtarzalnym krajobrazem (który wywarł wrażenie na młodej wrażliwej Angielce), dzięki Elizabeth von Arnim stała się synonimem małej Arkadii, miejscem ukochanym, bo stworzonym niemal własnoręcznie, a na pewno z własnej wyobraźni. Równocześnie wioska Nassenheide/Rzędziny przeszła jako miejscowość do literatury światowej i znalazła w gatunku literatura ogrodu swoje miejsce obok raju biblijnego, *raju utraconego*, *ogrodu różanego* czy innych ogrodów literackich, np. *tajemniczego ogrodu*. Zarówno ukochany ogród jak i dom stały się bowiem na kilka lat dla głównej bohaterki azylem od wielkiego obwarowanego konwencjami świata. W wykreowanym ogrodzie i urządzonym niekonwencjonalnie domu (z ukochaną biblioteką włącznie) odnalazła spokój i spełnienie zarówno jako matka, wychowująca swoje córki (Kwiecień, Maj i Czerwiec) wbrew skostniałym tradycjom, w bliskim kontakcie z naturą. Jako ogrodniczka, wprawiała w zdumienie swoimi oryginalnymi pomysłami doboru roślin na rabatach czy w kompozycjach kwiatowych zestawów, nie tylko kolejnych ogrodników, ale też sąsiadów czy przyjezdnych gości. Sama tak opisuje z dowcipem te opinie o niej: *Sąsiedzi, rzecz jasna, uważają mnie, delikatnie mówiąc, za ekscentryczkę, ponieważ krążą pogłoski, że spędzam całe dni z książką na powietrzu i żaden śmiertelnik nie widział mnie przy szyciu czy gotowaniu. Ale dlaczego miałabym gotować, skoro może przyjść kucharka? A co się tyczy szycia, to dziewczyny obszycują prześcieradła lepiej i szybciej, niż ja mogłabym to robić, i całe to modne haftowanie jest*

wynalazkiem diabła, który chce powstrzymać głupich przed otwieraniem serc na mądrość.

Autorka w swojej pierwszej powieści prezentuje nie tylko swój ukochany ogród, ale też dzieli się swoimi obserwacjami z codziennego obcowania z ludźmi. To znakomita galeria postaci... od Gniewnego, pana i małżonka, przez wymienione wyżej córki w znakomitych scenkach rodzajowych, ukazujących z dowcipem ich rozwój intelektualny, poprzez postać oryginalnej przyjaciółki Irais, ale też niezbyt sympatycznych gości, są kolejne guwernantki, służba, sąsiedzi, w końcu najemni robotnicy z folwarku. Niezwykle wnikliwie jest prezentowany świat obyczajów, mentalności klasowych czy osobowych. Książka jest też pełna trafnych, dowcipnych, ale też niezwykle mądrych sądów, spostrzeżeń czy refleksji, mogących śmiało znaleźć miejsce wśród sentencji czy aforyzmów najbardziej uznanych i cytowanych autorów.

Na szczególną uwagę zasługuje wydanie graficzne książki. Staranne i estetyczne. Już okładka przyciąga oko czytelnika. Urokliwa ogrodniczka z obrazu z 1910 roku nieznanego autora, natychmiast kojarzy się z główną i tytułową bohaterką. Kolejne obrazy tak ogrodów jak i ogrodniczki w tychże kwiatowych krajobrazach dopełniają wyobraźnię czytelnika, ponieważ są wykreowane w klimatach malarzy z przełomu wieków. Byłam pod wrażeniem tak właściwego doboru obrazów jak i rysunków gatunków róż, zamieszczonych w książce, dzięki którym, wydawca stworzył niezwykle cenną edytorsko publikację literacką, godną polecenia każdemu, nie tylko wyrafinowanemu czytelnikowi.

Jest Elizabeth i jej ogród książką jedyną w swoim rodzaju, niepowtarzalną, która musi pozostawić swój ślad, po którym trzeba do niej ponownie powracać.

Elizabeth von Arnim, Elizabeth i jej ogród, tłumaczenie: Elżbieta Bruska i Berenika Marta Lemańczyk, Wydawnictwo MG

Róża Czerniawska-Karcz

Zaproszenie

14 czerwca 2018 r. o godz. 18 zapraszamy na 53. Wieczór Literacki z cyklu spotkania z pisarzami i poetami nie tylko szczecińskimi.

W programie: Wiosenne **FORUM POETÓW** podczas **III Szczecińskiej Wiosny Poezji**.

Spotkanie odbędzie się w sali 106 Pałacu Młodzieży, al. Piastów 17 w Szczecinie (*wstęp wolny*).

Szczeciński Program Edukacji Wodnej i Żeglarskiej „Morze przygody – z wiatrem w żaglach”

„Dzień na morzu” w Filii PP 50

23 kwietnia 2018 r. w Filii Przedszkola Publicznego Nr 50 odbył się „Dzień na morzu”. Wszystkie przedszkolaki zamieniły się w „Wilki Morskie”, które przeniosły się w świat wielkich przygód i wypraw żeglarskich. Tego dnia przedszkole odwiedził **Krzysztof Jaszczuk**, który przybliżył dzieciom ciekawostki z życia marynarza. Podczas wspólnej podróży dowiedzieliśmy się jak zbudowany jest statek, nauczyliśmy się czytać mapy, odbyliśmy wielką bitwę na kule armatnie, urządziliśmy wyścigi żaglowców, złowiliśmy ryby, przenosiliśmy skarby na statek, posprzątaaliśmy dokładnie pokład a ostatecznie udało nam się odnaleźć Skarb Piratów. Zwieńczeniem morskiej podróży był egzamin na marynarza: marynarz jest odważny i zjada wszystkie okropne-okropności, w związku z tym zadaniem każdego przedszkolaka było wypicie łyżeczki soku z cytryny bez skrzywienia się. Możemy zapewnić, że nie była to nasza ostatnia wspólna morska podróż. AHOJ!

Tekst i zdjęcia: **Monika Rutkowska**

Sezon 2018 ZOZŻ zainaugurowany! Bandera na maszcie – tym razem w CŻ

„Życzę wszystkim żeglarzom pomyślnych wiatrów w nowym sezonie, na zachodniopomorskich, krajowych i światowych wodach! Sezon żeglarski ZOZŻ 2018 uważam za otwarty!” – tak zwyczajowo zakończył swoje wystąpienie Prezes **Zbigniew Zalewski**, podczas Okręgowej Inauguracji Sezonu 2018, połączonej tym razem z Jubileuszem 10-lecia Centrum Żeglarskiego! Chwilę wcześniej podobnie zakończył swoje powitalne wystąpienie Dyrektor CŻ **Łukasz Pundyk**, a całość uroczystości odbyła się w sobotę 12 maja w samo południe, na przystani CŻ nad jeziorem Dąbie. Licznie zgromadzoną młodzież, rodziców,

oficjeli i gości wprowadziły w żeglarski nastrój - jak corocznie - rozśpiewane i roztańczone maluchy z Koła Edukacji Morskiej przy PP 27 „Żagielek”, po czym odbył się tradycyjny ceremoniał podniesienia Biało-Czerwonej i wybicia szklanek, w wykonaniu poczty Sztandarowego CŻ (na zdjęciach).

Zarówno ogólnopolski jak i nasz okręgowy Sezon Żeglarski 2018 jest szczególny, wpisuje się bowiem w narodowe podniosłe obchody 100-lecia odzyskania niepodległości, na co już złożyła się i jeszcze złoży szereg kolejnych ważkich rocznicowych działań i dokonań. Nie zabraknie w tym wielkich rejsów i wyczynów żeglarskich, przede wszystkim z rozpoczynającym się już 20 maja w Gdyni jubileuszowym wokółziemskim Rejsem Niepodległości „Daru Młodzieży”, a w naszym szczecińskim wydaniu z wokółbałtyckim młodzieżowym „Rejsem Odkrywców – do miast partnerskich Szczecina”, na jachtach CŻ i na 100-letnim żaglowcu „Kapitan Burchardt”. Niebawem z dalekich wokółziemskich wypraw wracają dla odmiany trzy nasze jachty, w tym „Wassyl”, „Sputnik III” i „Atlantic Puffin”, z Karaibów wraca do Szczecina „Fryderyk Chopin”, a 10-13 czerwca specjalnym gościem szczecińskich i Światowych Dni Morza będzie wła-

śnie „Dar Młodzieży”, już w trakcie Rejsu Niepodległości, na początek z praktykantami ze średnich szkół morskich ze Szczecina i Świnoujścia. We wszystkich tych najważniejszych wydarzeniach żeglarskich biorą też udział inne grupy szczecińskiej i zachodniopomorskiej młodzieży, biorą w nich udział m.in. wychowankowie CŻ i laureaci Szczecińskiego Programu Edukacji Morskiej, np. z ZCE-MiP czy ZSE-E, pod patronatem morskiego i żeglarskiego Szczecina, co zgodnie podkreślali w swoich wystąpieniach podczas sobotniej uroczystości zarówno zastępca prezydenta miasta Grzegorz Soska, jak i Prezes ZOZZ Zbigniew Zalewski.

Obaj życzyli też dalszych sukcesów i osiągnięć Centrum Żeglarskiemu, świętującemu swój Jubileusz 10-lecia samodzielnej działalności, jako największa w Szczecinie i na Pomorzu Zachodnim młodzieżowa „szkoła żeglarska”, wpisana obecnie w struktury Wydziału Sportu Urzędu Miasta. Ta szkoła jest równocześnie spadkobierczynią i kontynuatorką wspaniałych tradycji wcześniejszego Ośrodka Morskiego Pałacu Młodzieży, który od 1970 roku wpisał się już trwale w powojenne dzieje polskiego żeglarstwa na Pomorzu Zachodnim, m.in. pionierskimi rejsami „Magnolii” do Murmańska i na Islandię, czy licznymi zwycięstwami „Dar Szczecina” – od 2004 r., a także pozostałych pełnomorskich jachtów CŻ – „Magnolii”, „Zrywa” i „Urtici”, w międzynarodowych regatach TTSR. Właśnie Prezes Z. Zalewski przekazał też serdeczne symboliczne pozdrowienia w imieniu wszystkich dla nieustrzonej Matki Chrzestnej „Dar Szczecina” Danuty Kopacewicz, której wyjątkowo zabrakło na uroczystości, ze względu na leczenie w szpitalu.

Na część oficjalną złożyło się jeszcze wręczenie gratulacji i podziękowań ze strony żeglarzy, w postaci jubileuszowego grawertonu i medali ZOZZ, które na ręce prezydenta Grzegorza Soski i dyrektora CŻ Łukasza Pundyka przekazał Prezes ZOZZ Zbigniew Zalewski. Dla wiceprezesa ZOZZ Zbigniewa Jagniątkowskiego była z kolei odznaka „Za zasługi dla turystyki”, przyznana przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. Podczas sobotniej uro-

czystości na przystani CŻ nie zabrakło również innych atrakcji na wodzie i na lądzie. Oprócz przedszkolaków z PP 27 „Żagielek” koncertował też zaprzyjaźniony zespół IGA'CKI BAND (na zdjęciu), ponadto był jubileuszowy tort, a dla najmłodszych organizatorzy przewidzieli gry i zabawy na świeżym powietrzu, i wspólne pieczenie kiełbasek. Na chętnych czekały też krótkie rejsy po jeziorze Dąbie, jachtami CŻ – „Urticą”, „Darem Szczecina” i „Forsycją”. Wydarzeniem towarzyszącym inauguracji były także otwarte zawody i eliminacje do Mistrzostw Polski w widowiskowej klasie F5-E, czyli modeli jachtów sterowanych radiem. Zawody odbyły się w sobotę, a zakończyły w niedzielę ogłoszeniem wyników i wręczeniem nagród.

Podobne uroczystości odbyły się już wcześniej albo także w sobotę w wielu okręgach i klubach, w Szczecinie i w kraju, m.in. w Lubczynie, na przystani MOSiR Goleniów. Nowy Sezon Żeglarski 2018 rozpoczęty - Biało-Czerwona powiewa na masztach! Pomyślnych wiatrów!!!

Tekst i zdjęcia: Wiesław Seidler

Przedszkolu Publicznym Nr 79 „Figielek” Działania Edukacji Morskiej

W roku szkolnym 2017/2018 w Przedszkolu Publicznym 79 zostało założone koło żeglarskie o nazwie **WILCZKI MORSKIE**, do którego należą dzieci z najstarszej grupy. Koło jest założone i prowadzone przez nauczycielki: Annę Tomaszewską i Annę Grutkowską, które przystąpiły do programu Edukacji Morskiej. W ramach działań w tym zakresie zostało zaplanowanych i zorganizowanych szereg wydarzeń, które przybliżyły dzieciom wiadomości żeglarskie.

Już we wrześniu odbył się **Rodziny Festyn w ogrodzie „Morskie przygody”**, w czasie którego wszyscy we wspólnej zabawie poznawali trudy i radości żeglowania, szukali skarbu pirackiego i przygotowywali żeglarski posiłek.

W październiku została zorganizowana w przedszkolu wystawa zdjęć **„Wspominamy zlot żaglowców Tall Ship Races 2017”** – na którą dzieci przyniosły z domu zdjęcia z krótkim opisem wrażeń z tego wydarzenia.

W listopadzie kolejną uroczystością w edukacji morskiej było **Uroczyste Pasowanie Na Małego Żeglarza**, z udziałem gościa specjalnego **Wiesława Seidlera**; w czasie pasowania dzieci pokazały program artystyczny o tematyce morskiej, zdawały egzamin żeglarski, słuchały opowieści gościa a na koniec cieszyły się niespodzianką jaką był tort z żagłówką. Ta uroczystość została upamiętniona artykułem w czasopiśmie „Dialogi” nr 10/2017.

W marcu czworo dzieci z koła morskiego „Wilczki Morskie” wzięło udział w **konkursie morsko – matematycznym w PP 35 w Zdrojach**.

W kwietniu w ramach działań koła morskiego w przedszkolu odbyły się **warsztaty wiedzy morsko-żeglarskiej poprowadzone przez Jolę Gałązowską** z programu Edukacji Morskiej w Szczecinie. W czasie warsztatów dzieci poznały wiele ciekawych informacji na temat budowy statków, obejrzały różne żagłowce, posłuchały ciekawostek a nawet przesądów o żeglowaniu.

Również w kwietniu w przedszkolu odbyło się **szantowo-muzyczne spotkanie**, w czasie którego przedszkolaki poznały rytmy i piosenki żeglarskie, oglądały tańce marynarzy i słuchały melodii morskich granych na flażoletach w wykonaniu zaproszonego zespołu muzycznego z SP Nr 12.

Anna Grutkowska i Anna Tomaszewska
– koordynatorki Koła Morskiego „Wilczki Morskie” w PP 79

Wielki Rejs Niepodległości coraz bliżej!

Na trasie „Daru Młodzieży” także Szczecin!

„Dar Młodzieży” kończy właśnie wiosenny cykl praktyk morskich, ze studentami macierzystej gdyńskiej AM, oraz belgijskiej Antwerp Maritime Academy, i od piątku 27 kwietnia br. ponownie będzie w Gdyni. Przed fregatą jeszcze ostatnie prace stoczniowe, i wreszcie – od 20 maja – wielki rocznicowy Rejs Niepodległości – druga historyczna podróż dookoła świata! Oprócz załogi stałej, w Rejsie weźmie udział w sumie 934 młodych ludzi z całej Polski, w tym praktykanci - studenci gdyńskiej AM i uczniowie średnich szkół morskich ze Świnoujścia i Szczecina, oraz laureaci wcześniejszego specjalnego ogólnopolskiego konkursu; wśród tych ostatnich też będą kolejni szczęśliwcy ze Szczecina i naszego województwa. Polska Fundacja Narodowa zadeklarowała już, że wesprze finansowo zarówno Rejs Niepodległości „Daru Młodzieży”, jak i równoległy projekt sportowy „POLSKA100”. Warto dodać, że po starcie w Gdyni „Dar Młodzieży” odwiedzi Kopenhagę, następnie będzie specjalnym gościem Światowych Dni Morza w Szczecinie (w dn.13-15 czerwca), i od nas ruszy dalej, na Teneryfę (WS)

Już w niedzielę 20 maja, w samo południe, „Dar Młodzieży” odda w Gdyni cumy i ruszy po raz drugi w swojej historii na Wielki Krąg. Akademia Morska w Gdyni od lat marzyła o kolejnym wielkim rejsie fregaty, planowała trasy, utrzymywała żaglowiec w stanie technicznym pozwalającym niemal z marszu podjąć wielkie wyzwanie. Właśnie 100-lecie powrotu Rzeczypospolitej na mapę Europy i świata okazało się momentem, w którym pomysł wielkiej podróży zyskał uznanie i rządowe wsparcie. Tak narodził się Rejs Niepodległości – rejs „Daru Młodzieży” – godnego morskiego ambasadora promującego w świecie Polskę i biało-czerwoną banderę. Biała Fregata zapisze kolejny piękny rozdział w dziejach polskiej żeglugi – przejdzie do historii, obok pionierskiej podróży „Lwowa” do Brazylii (1923/1924), rejsu dookoła świata „Daru Pomorza” w latach 1934/1935, czy pierwszego wokółziemskiego rejsu „Daru Młodzieży” w latach 1987/1988. W każdej z tych podróży, podobnie jak podczas wszystkich szkoleniowych rejsów żaglowców gdyńskiej Akademii Morskiej, świat ujrzał młodych dzielnych ludzi – adeptów morskiego fachu, przyszłych oficerów i kapitanów polskiej i międzynarodowej floty. Tak będzie również i tym razem, bowiem Rejs Niepodległości, obok wzniosłego, rocznicowego przesłania i udziału 400 laureatów ogólnopolskiego, patriotycznego konkursu, będzie pracowitym rejsiem szkoleniowym - morską zawodową praktyką dla 534 studentów AM i uczniów średnich szkół morskich.

Odrobina statystyki – dane w przypadku tak skomplikowanego logistycznie i nautycznie przedsięwzięcia w detalach mogą jeszcze ulec korektom. Oprócz załogi stałej, w rejsie weźmie udział 472 studentów Akademii Morskiej w Gdyni, ponadto uczniowie średnich szkół morskich z ZSM w Świnoujściu (33) i z ZCEMiP w Szczecinie (29), oraz 400 laureatów wspomnianego ogólnopolskiego konkursu. Zaplanowano siedem wymian grup praktykantów i załogantów – w sumie 934 młodych ludzi z całej Polski weźmie udział w tym przedsięwzięciu.

Powrót do Gdyni zaplanowano na 28 marca 2019 roku. Planuje się, że „Dar Młodzieży” zawinie do 21 portów na czterech kontynentach, pokonując na trasie trzy oceanay. Dzień rocznicy Stulecia Niepodległej – 11 listopada 2018 r. – zastanie fregatę gdzieś między Szanghajem a Osaką. W dniach 22-28 stycznia 2019 roku „Dar Młodzieży” weźmie udział w Światowych Dniach Młodzieży w Panamie. Wszędzie żaglowiec pokaże Biało-Czerwoną banderę, a jego pojawienie się zostanie dostrzeżone – tak było zawsze, bo żaglowiec z załogą młodych ludzi morza w każdym z portów budzi zainteresowanie i pozytywne emocje.

Ciekawie wygląda zestawienie z pierwszym polskim rejsiem dookoła świata – podróżą „Daru Pomorza” w latach 1934/1935. Rejs Niepodległości odbędzie się na podobnej trasie, choć jakby w przeciwną stronę. Wówczas zaczęli od Panamy, obecnie Panama będzie zwieńczeniem podróży. Punktów wspólnych jest zresztą więcej – np. siedem portów na obu trasach powtarza się. **W samo południe 20 maja 2018 roku „Dar Młodzieży” zacznie pisać kolejny rozdział w historii polskiej bandery.**

•ródło: *Biul. Gospodarka Morska, kwiecień 2018*
Zdjęcie: *Wiesław Seidler*

„Dar Młodzieży” w Szczecinie.

Międzszkolny Konkurs Plastyczno-Literacki „Ekowodni”

organizowany przez Szkołę Podstawową Nr 41 z Oddziałami Integracyjnymi, pod patronatem Szczecińskiego Programu Edukacji Wodnej i Żeglarskiej.

Miło nam poinformować, że nastąpiło podsumowanie konkursu.

Na konkurs wpłynęło ponad 60 plakatów z 5 szkół. Plakaty przedstawiały troskę uczniów o czystość otaczających nas akwenów lub pomysły na to, jak oszczędzać wodę. Różnorodności zastosowanych technik artystycznych towarzyszyły ciekawe hasła lub wiersze o tematyce „proekowodnej”.

W kategorii klas 1-3:

I miejsce – **Bartosz Włodkowski**, Szkoła Podstawowa Nr 54

II miejsce – **Wiktoria Marciniak**, Szkoła Podstawowa Nr 54

III miejsce – **Michał Staniszewski**, szkoła Podstawowa Nr 54

Wyróżnienie otrzymuje:

Paulina Marciniak, SP 54

W kategorii klas 4-6

I miejsce – **Alex Ciechacki**, Szkoła Podstawowa Nr 42

II miejsce egzekwo – **Daria Grzybowska**, Szkoła Podstawowa Nr 42, **Wioletta Poliakowa**, Szkoła Podstawowa nr 54

III miejsce – **Piotr Gałgus**, Szkoła Podstawowa Nr 54

Wyróżnienia otrzymują:

Marlena Trych, Szkoła Podstawowa Nr 23

Magdalena Ładna, Szkoła Podstawowa Nr 42

Maksymilian Bałut, Szkoła Podstawowa Nr 41 z OI

Jakub Etryk, Szkoła Podstawowa Nr 41 z OI

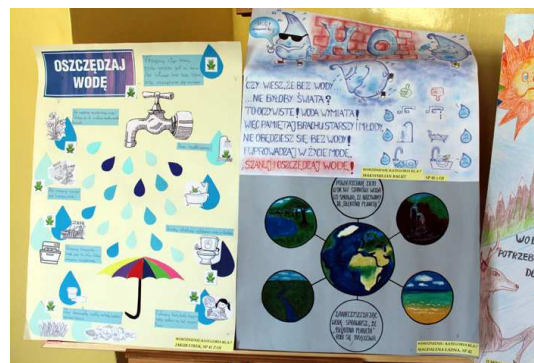
Dziękujemy uczniom za udział w konkursie.

Składamy serdeczne podziękowania opiekunom uczniów: Agnieszce Żeglińskiej, Marcie Filipiak-Bierzanowskiej, Bożenie Thomsen, Jolancie Radomskiej za przygotowanie podopiecznych do konkursu.

Dziękujemy również sponsorom nagród, czyli Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska w Szczecinie, Wydziałowi Oświaty Urzędu Miasta Szczecin, Szczecińskiemu Programowi Edukacji Wodnej i Żeglarskiej.

Uroczysty finał konkursu odbył się 27.04.2018 r. Oprawę artystyczną uroczystości zapewnili uczniowie z Koła Edukacji Morskiej przedstawiając inscenizację „Zdrowa woda”.

Karina Czerechowicz, Jolanta Radomska
– koordynatorzy konkursu

Quiz o Szczecinie

26 kwietnia 2018 r. w SP 54 w Szczecinie odbył się XVII Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Szczecinie „*Szczecin i okolice, znam ich tajemnice*”. Celem konkursu było rozwijanie zainteresowań historią własnego miasta, uwrażliwienie na otaczające nas piękno miasta, uczenie „*zdrowej rywalizacji*” i ponoszenia ewentualnej porażki. Uczestnikami konkursu byli uczniowie klas trzecich szkół podstawowych. Konkurs składał się z jednego etapu i miał formę quizu. Dwuosobowe zespoły reprezentujące szkoły odpowiadały pisemnie i ustnie na pytania dotyczące Szczecina, jego historii, zabytków, legend i „*dnia codziennego*”. Każda drużyna odpowiadała pisemnie na przygotowany zestaw 10 pytań, takich samych dla każdego zespołu, drużyny odpowiadały ustnie na trzy zestawy wylosowanych przez siebie pytań. Jednym z zadań było rozpoznawanie na slajdach miejsc charakterystycznych dla naszego miasta, rozwiązanie krzyżówki, której hasłem był symbol naszego miasta- magnolia, układanie puzzli obrazujących ciekawe miejsca w Szczecinie i o nich opowiadali. W jury oprócz nauczycieli SP 54 zasiedli goście **Jolanta Gałęzowska** oraz **Wiesław Seidler**. Praca jury przebiegała według regulaminu i bez zakłóceń, nad całością i prawidłowym przebiegiem czuwała Jolanta Gałęzowska a efektem pracy jury było wytypowane zwycięzców.

I miejsce – SP 7 – **Szymon Jacoszek** i **Michał Kowalewski** – opiekun Lucyna Zuba

II miejsce – SP 54 – **Lena Kulossa** i **Marcel Impert** – opiekun Małgorzata Durys

III miejsce – SP 63 – **Zuzanna Zielińska** i **Aleksandra Krzeska** – opiekun Jolanta Sychalska

IV miejsce – SP 48 – **Ludmiła Jeż** i **Maksymilian Przybyłowski** – opiekun Beata Nowak

Zwycięska szkoła otrzymała puchar, a uczestnicy od miejsca I-III medale złote, srebrne i brązowe. Wręczenia nagród dokonała dyrektor **Iwona Bogus** oraz **Jolanta Gałęzowska**. Każdy uczestnik z rąk J. Gałęzowskiej otrzymał plecak oraz kubek ufundowany przez Pałac Młodzieży, a W. Seidler dostarczył materiały do przygotowania kolejnych edycji konkursów.

Mamy nadzieję, że gratulacje oraz wiele ciepłych słów wypowiedzianych na koniec przez dyrektora I. Bogus sprawi, że w następnym roku szkolnym kolejna edycja konkursu przyciągnie wielu uczestników i będzie równie pasjonująca.

Iwona Milczarek
Małgorzata Durys

Konkurs wiedzy z okazji 100-lecia żaglowca

Już po raz drugi w tym roku odbył się konkurs wiedzy z okazji obchodów 100-lecia żaglowca **Kapitan Borchardt**. Tym razem do rywalizacji przystąpiły uczniowie klas

IV-VII ze SKEM SP 23, 41,52 i MOS 1. Gospodarzem i organizatorem imprezy była Szkoła Podstawowa Nr 5. Najlepszą drużyną okazali się gospodarze z SP 5 (opiekun Elżbieta Rajewska), II miejsce zajęła SP 41 (opiekun Karina Czechowicz). Na III miejscu uplasowała się SP 23 (opiekun Bożena Thomsen).

Wszystkim serdecznie gratulujemy i zapraszamy na rejsy w ramach projektu Szlakiem Miast Partnerskich z okazji uczczenia 100-lecia Niepodległości Polski na pokład żaglowca Kapitan Borchardt lub jachty Dar Szczecina i Urtica.

Na pokładzie PP 27 „Żagielek”

Niezwykła barwna i roztańczona „załoga” małych żeglarzy wypełniła rozstłoneczniony plac zabaw Przedszkola „Żagielek” przy ul. H. Pobożnego, gdzie 17 maja br. odbył się 14. Przegląd Tańca Morskiego „Z wiatrem w żaglach”. Liczni goście i przyjaciele Przedszkola, m.in. z władz oświatowych, ludzie morza, rodzice, wychowawcy, i inni, podziwiali i oklaskiwali cały taneczny korowód piratów, żeglarzy, nimf i rusalek (jak na zdjęciach), z Neptunem na czele, z placówek przedszkolnych ze Szczecina (z PP 5, 9, 50, 65, 66, ŚPEW, i SP 11), i z Polic, dodatkowo w oprawie umundurowanych studentów zaprzyjaźnionej szczecińskiej Akademii Morskiej. Te międzypokoleniowe więzi „morskiego” PP 27 z morskim Szczecinem trwają od lat, z „absolwentów” przedszkola wyrosło już spore grono ludzi morza, a dzisiejsi wychowankowie często zapraszani są na morskie i żeglarskie uroczystości, gdzie właśnie popisują się tańcem i piosenką morską...

Tak było np. w Centrum Żeglarskim, gdzie „żeglarze” z PP 27 tradycyjnie rozpoczynają swoim tańcem takie uroczystości, jak coroczne inauguracyjne i podsumowania sezonu, i inne. Teraz właśnie dla wszystkich małych artystów były statuetki, dyplomy, upominki i słodki poczęstunek, ufundowane przez Centrum Żeglarskie, i Wydział Oświaty Urzędu Miasta. Były też gratulacje i prezenty od gości, była dobra wspólna zabawa, wspólne zdjęcia. Duże brawa dla organizatorów i gospodarzy przeglądu, z „kapitanem” Gabrielą Polepszak, dyrektor PP 27 na czele, i dla małych wykonawców, tak świetnie przygotowanych do morskich występów przez ich nauczycieli. Morska zabawa, w morskim przedszkolu, a wszystko w ramach Szczecińskiego Programu Edukacji Wodnej i Żeglarskiej. Tak trzymać!

Tekst i zdjęcia: Wiesław Seidler

Konkurs plastyczny rozstrzygnięty „Dzielny żeglarz KOT UMBRIAGA”

Umbriaga – kot żeglarz jest postacią historyczną w końcach lat 40 XX wieku żeglował na jachtach ze studentami Akademickiego Związku Morskiego (AZM) potem AZS (Akademickiego Związku Sportowego). Był kotem przystaniowym, maści rudej i żeglował na jachtach „Tuńczyk” i „Przodownik” obecnie S/y Nadir.

W czasie jednego z rejsów po J. Dąbie zszedł na ląd w północno-wschodniej części wyspy Dębina i tam zamieszkał. Od tego czasu ta jej część nosi nazwę - Ziemia Umbriagi. Również jeden z nurtów Odry nosi nazwę Kanał Umbriagi. W 1975 roku jacht typu Carter 30 został nazwany „Umbriaga”, który pływał a barwach Politechniki Szczecińskiej z JK AZS i przez wiele lat był dowodzony przez kapitana J. Madeję. Pośrednio w raz z jachtem i kpt. J. Madeją jest bohaterem szanty „O Umbriadze, która wciąż gna”.

I właśnie ten kot został bohaterem konkursu plastycznego skierowanego do przedszkoli i klas 1-3 szkół podstawowych

Na konkurs wpłynęło 49 prac z 10 placówek SKEM. Dziecięce wyobrażenia o kocie Umbriaga miały różną koncepcję, kolorystykę i technikę wykonania..

Jury oceniało prace w grupach wiekowych przyznając następujące miejsca:

Grupa wiekowa 4 - 5 lat:

I miejsce **Emilia Lokocz** – PP 65 „Zatoczka”

II miejsce **Małgorzata Chrobak** – PP 65 „Zatoczka”

III miejsce **Julia Kułakowska** – PP 27 „Żagielek”

Wyróżnienia:

Gabriela Sokołowska – Filia PP 50

Zofia Chołodowska – PP 66 „Pod Kasztanem”

Grupa wiekowa 6 lat:

I miejsce **Liliana Kujawa** – PP 27 „Żagielek”

II miejsce **Helena Szarek** – PP 27 „Żagielek”

III miejsce **Paulina Wojdył** – PP 66 „Pod Kasztanem”

Wyróżnienia:

Amelia Iwanejko – PP 50

Paweł Psarski – Zespół Szkół Szpitalnych

Adam Lau – PP 50

Grupa wiekowa 7 lat:

I miejsce **Lena Brzezicka** – Filia PP 50

II miejsce **Paulina Piechocka** SP 68

III miejsca jury nie przyznało.

Wyróżnienia:

Marcel Kolasiński – SP 68

Arkadiusz Konieczny – SP 68

Grupa wiekowa 8 – 10 lat:

I miejsce **Szymon Uchański** – SP 54

II miejsce **Hubert Frączkowski** – SP 23

III miejsce **Hanna Osojca** – Zespół Szkół Szpitalnych

Wyróżnienia:

Lila Mielczarek – SP 54

Kornelia Krawczyk – SP 23

Amelia Szeszko – SP 54

Nagrody i wyróżnienia zostaną wręczone 1 czerwca o godzinie 11 w Alei Żeglarzy, podczas odsłonięcia postaci kota Umbriagi.

Wszystkim nagrodzonym serdecznie gratulujemy i zapraszamy na tę uroczystość.

Prace dzieci również na stronie 27

XI OGÓLNOPOLSKI KONKURS PLASTYCZNY

„POEZJA W OBRAZACH”

Szczecin 2018 r.

Na tegoroczny konkurs wpłynęło 119 prac plastycznych (w tym 2 prace ceramiczne) z 24 placówek.

Komisja w składzie – Mariola Grochowska (przewodnicząca), Magdalena Kucharska i Ewa Karasińska – nagrodziła, wyróżniła oraz zakwalifikowała do wystawy pokonkursowej następujące prace:

W kategorii wiekowej 7–9 lat:

3 równorzędne nagrody otrzymują:

- **Małgorzata Kuleszczyk** 8 lat – do wiersza Wandy Chotomskiej „Przygody jeża spod Zgierza”, SP Nr 3 w Tomaszowie Lubelskim, opiekun: Bożena Gajewska

- **Lena Makoś** 7 lat – do wiersza Juliana Tuwima „Rzepka”, Bolesławicki Ośrodek Kultury–Międzynarodowe Centrum Ceramiki w Bolesławcu, instruktor: Stanisława Wojda-Pytlińska

- **Ula Sobiecka** 7,5 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Bajka o królu”, MDK Filia „Przystanek Maciuś”, Płock, opiekun: Danuta Znyk

8 równorzędnych wyróżnień otrzymują:

- **Cyprian Rodzik** 9 lat – ceramika do wiersza Juliana Tuwima „Kotek”, Międzyszkolna Pracownia Ceramiczna, SP Nr 3 w Polkowicach, opiekun: Małgorzata Wacińska

- **Zuzia Tarnawska** 9 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Leń”, Pracownia Rysunku, Malarstwa i Grafiki, Pałac Młodzieży Katowice, nauczyciel: Agnieszka Zajac-Wnukowska

- **Maja Nowicka** 8 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Przyjście wiosny”, Pracownia Rysunku, Malarstwa i Grafiki, Pałac Młodzieży Katowice, nauczyciel: Agnieszka Zajac-Wnukowska

- **Julia Pieniążek** 6 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Stonoga”, Młodzieżowy Dom Kultury Żyrardów, nauczyciel: Bożena Liszewska

- **Gabriela Wąsikowska** 9 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Siedmiomilowe buty”, Młodzieżowy Dom Kultury Żyrardów, nauczyciel: Bożena Liszewska

- **Krzysztof Marach** 8,5 lat – do wiersza Wandy Chotomskiej „Kurczę blade”, SP Nr 61 Szczecin, opiekun: Barbara Milewska

- **Michał Garlej** 7,5 lat – do wiersza Tadeusza Śliwiaka „Jedna papuga”, Młodzieżowy Dom Kultury filia „Przystanek Maciuś”, Płock, opiekun: Danuta Znyk

- **Maria Wiśniewska** 8 lat – do wiersza Wandy Chotomskiej „Wypożyczalnia skrzydeł”, Szkoła Podstawowa Nr 3 Tomaszów Lubelski, opiekun: Bożena Gajewska

W kategorii wiekowej 10–12 lat:

3 równorzędne nagrody otrzymują:

- **Nikola Janiak** 10 lat – do wiersza Agnieszki Karcz „Parasolki”, Młodzieżowy Dom Kultury filia „Przystanek Maciuś” Płock, opiekun: Danuta Znyk

- **Aicha Hanaf** 10 lat – do wiersza Franciszka Kobryńczuka „Kocia Muzyka”, Bolesławicki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki w Bolesławcu, opiekun: Stanisława Wojda-Pytlińska

- **Ania Jabłońska** 10 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Małpa w kąpielu”, Stowarzyszenie „Drukarnia wyobraźni” Zamość, opiekun: Maria Ślicznik

4 równorzędne wyróżnienia otrzymują:

- **Kinga Kurek** 10 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Mucha”, Pałac Młodzieży Katowice, nauczyciel: Agnieszka Zajac-Wnukowska

- **Jakub Miś** 11 lat – do wiersza Kingi Pitali „Stary Kraków”, SP Nr 162 w Krakowie, opiekun: Maria Śmigła, Małgorzata Owsianka

- **Magdalena Panek** 11 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Małpa w kąpielu”, SP Nr 3 w Tomaszowie Lubelskim, opiekun: Iwona Jędruszek

- **Miłosz Wojtowicz** 11 lat – do wiersza Juliana Tuwima „Lokomotywa”, Bolesławicki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki w Bolesławcu, opiekun: Stanisława Wojda-Pytlińska

W kategorii wiekowej 13–15 lat:

3 równorzędne nagrody otrzymują:

- **Gabriela Rysko** 15 lat – do wiersza Bolesława Leśmiana „Trzy róże”, indywid. z Puław, opiekun: Ryszard Rusek

- **Weronika Goździk** 15 lat – do wiersza Jana Brzechwy „Przepowiednia”, I Prywatne Gimnazjum w Płocku, nauczyciel: Magdalena Sikorska-Tokarska

- **Maja Oleszczuk** 15 lat – do wiersza Włodzimierza Pietrzaka „Geneza opowieści”, SP Nr 18 w Lublinie, opiekun: Elżbieta Starek

2 równorzędne wyróżnienia:

- **Aleksandra Tomczak** 13 lat – do wiersza Bolesława Leśmiana „Wiatrak”, MDK filia „Przystanek Maciuś” w Płocku, opiekun: Danuta Znyk

- **Patrycja Grabarczyk** 13 lat – do wiersza Anny Kwiecińskiej-Utkin „Wróżki czterech pór”, SP Nr 51 w Łodzi, opiekun: Katarzyna Stachowiak-Książek

W kategorii wiekowej 16–19 lat

2 równorzędne nagrody otrzymują:

- **Seweryn Gołdyn** 16 lat – ceramika do wiersza Bolesława Leśmiana „Przyśpiew”, Międzyszkolna Pracownia Ceramiczna, SP Nr 3 w Polkowicach, opiekun: Małgorzata Wacińska

- **Maria Szewczyk** 17 lat – do wiersza K.K. Baczyńskiego „Don Kichot”, Białskie Centrum Kultury w Białej Podlaskiej, instruktor: Renata Sobczak

2 równorzędne wyróżnienia otrzymują:

- **Marlena Wiśniewska** 16 lat – do wiersza Adama Mickiewicza „Niepewność”, SP Nr 11 w Bolicach, nauczyciel: Izabela Skiba

- **Monika Kosieradzka** 17 lat – do wiersza Marii Konopnickiej „Żuczek”, Białskie Centrum Kultury w Białej Podlaskiej, instruktor: Renata Sobczak

Zdjęcia prac na str. 2, 30 i 31

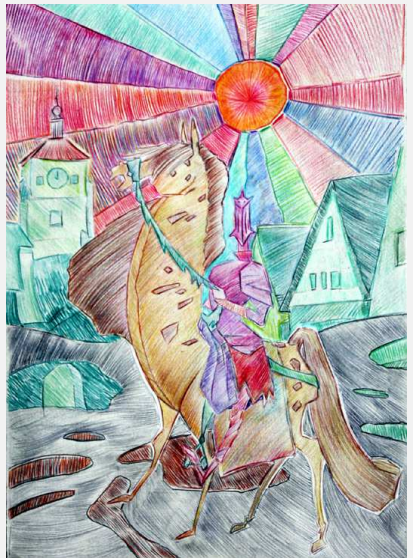

*XI Ogólnopolski
Konkurs Plastyczny*

Poezja w obrazach

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

*XI Ogólnopolski
Konkurs Plastyczny*

Poezja w obrazach

Zdjęcia: Monika Wilczyńska

